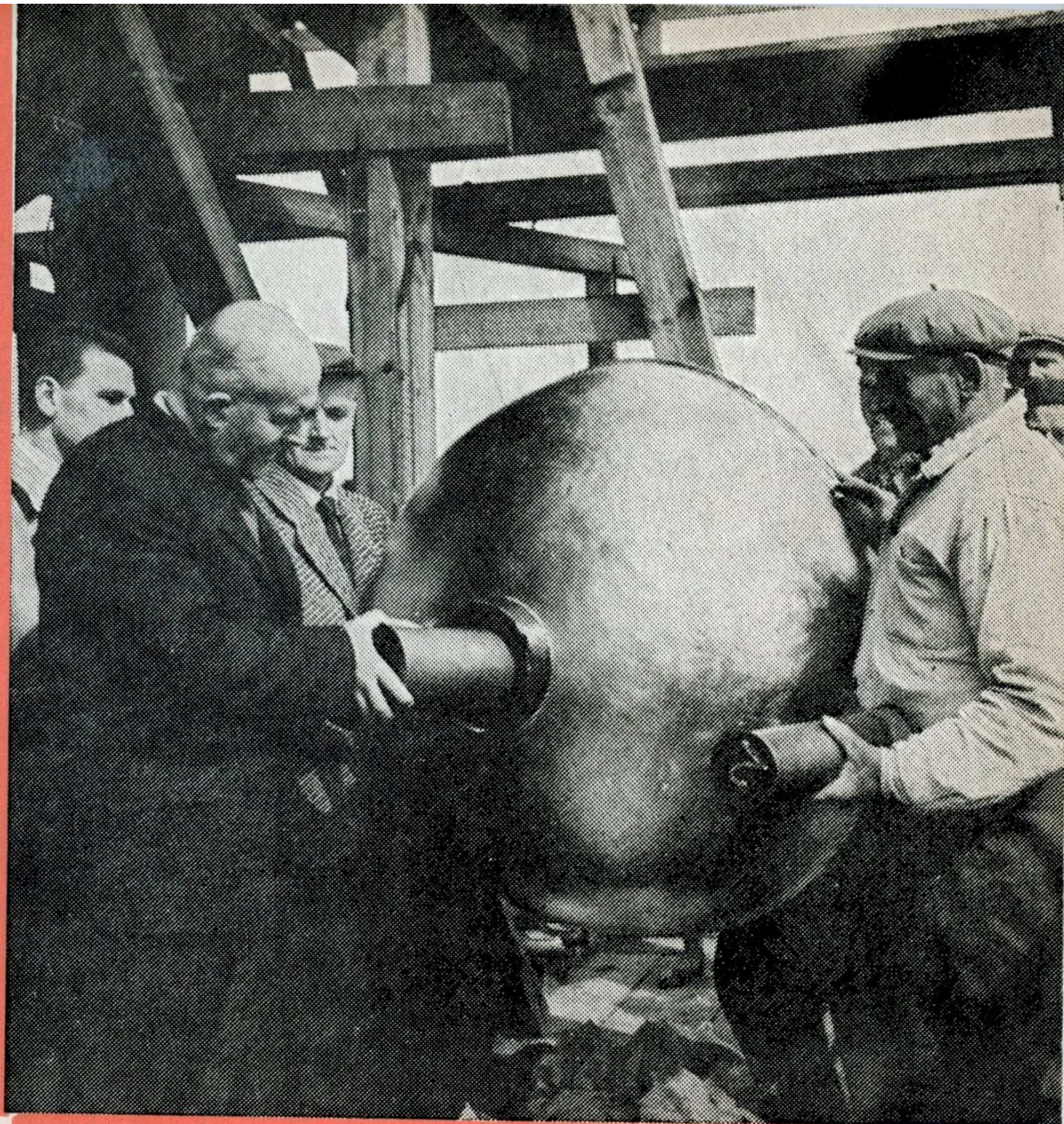

1962

zprávy

VLASTIVĚDNÉHO
ÚSTAVU
V OLOMOUCI

ČÍSLO 104

SEDMNÁCT SVOBODNÝCH LET DÝCHLO DO ZDI MĚSTA, KTERÉ ROZKVETLO PĚČÍ SVĚHO LIDU A PO SEDMNÁCTÉ VKLÁDAME DO VĚŽE RADNICE, OSLAVUJÍCÍ PŘED ČASEM 700 LET SVĚHO ZALOŽENÍ. PAMÁTKY NA DOBU, V NÍŽ ŽIJEME, JE TO DOBA, KDY LID VĚŘENÝ KOMUNISTICKOU STRANOU ČESKOSLOVENSKA SPRÁVUJE SVÉ VĚCI SAM, BUDUJE SVOU SOCIALISTICKOU ZEMĚ A RADUJE SE Z VÝSLEDKŮ TVOŘIVÉ PRÁCE. KRÁSNÁ JE TO DOBA — PRVNÍCH VESMIRNÝCH LETO SOVĚTSKÉHO ČLOVĚKA, O NÍŽ HISTORIE VYDÁ BOHATÁ SVĚDECTVÍ. O TOM, JAK LID VZTÝČIL VE MĚSTĚ, KTERÉ V MINULOSTI OBEPÍNALY HRADBY A ARMÁDY DOBYVA- TELŮ SI ŽÁDALY VÝPALNÉ, ZNAMENÍ MÍRU A VLÁDY LIDU — RUDOU HVĚZDU BUDE ZÁŘIT NAD MĚSTEM, VE KTERÉM OD OSVOBOZENÍ VYROSTLY NOVÉ PRŮ- MYSLOVÉ ZÁVODY, ŠKOLY, DĚTSKÉ JESLE, KULTURNÍ ZAŘÍZENÍ A V NĚMŽ TISÍCE MLADÝCH LIDÍ STUDU- JÍ NA OBNOVENÉ UNIVERSITĚ PALACKÉHO. S HISTORIÍ KRAJE A MĚSTA SE SEZNAMUJÍ OLOMOUČTÍ OBČANÉ V MODERNÍCH EXPOZICÍCH VLASTIVĚDNÉHO ÚSTAVU. Z RADNICE, OZDOBENÉ OBNOVENÝM ORLOJEM S MOSAIKOU, NA NÍŽ NÁRODNÍ UMĚLEC KAREL SVOLINSKÝ ZACHYTL LIDOVOU SYMBOLIKU HANÉ

I JEJ SOUČASNOST ŘÍDÍ SPRÁVU HANACKÉ METROPO- LE MĚSTSKÝ NÁRODNÍ VYBOR. VELKÁ INICIATIVA LIDU PODPORUJE JEHO ČINNOST, JEŽ SE PRAVĚ V TOMTO ROCE PROJEVUJE ZAVAZKEM, ZA OLOMOUČ ZRAVÍ- ŠÍ A KRASNĚJŠÍ. SPOLU S PĚČÍ O VZÁCNÉ HISTORIC- KÉ PAMÁTKY I NOVÉ OBJEKTY DBÁJÍ OBČANÉ O KRÁŠ- NÉ UŠLECHTILÉ VZTAHY O BOHATÝ A TVŮRČÍ STYL ŽIVOTA SOCIALISTICKÉHO ČLOVĚKA — BUDOVATELE SPO- LEČNOSTI KOMUNISTICKÉ. ILHO TRVALÝ SYMBO- L, ZDALEKA VIDITELNÝ JASNĚ ZÁŘÍ NAD MĚSTEM JEHOŽ TERIZIANSKÉ HRADBY — PAMÁTKY MINULOSTI — ROZ- RAZIL DECH ČASU, V NĚMŽ SVOBODNÉ ROZKVÍTA LIDSKÉ ŠTĚSTÍ. PROTO MU TAKÉ LID DAL SVĚ SRDCE.

OLOMOUČ — V KVĚTNU 1962

PŘEDSEDA KOMITÉ

TAJEMNÍK MĚSTNY

OLOMOUČ
1962

PAMÁTKY ULOŽENÉ DO RADNIČNÍ VĚŽE V OLOMOUCI V ROCE 1962.

V souvislosti s opravou radniční věže byly v listopadu r. 1961 vyjmuty dózy s pamětními předměty z věžních knoflíků.¹ Tyto předměty byly odevzdány Vlastivědnému ústavu v Olomouci k vědeckému zpracování. Zde byly sepsány, provedena jejich konzervace a byly zpřístupněny na výstavě v olomouckém muzeu. Podle rozhodnutí rady Městského národního výboru v Olomouci nebyly předměty z let 1443—1945 znovu uloženy do radniční věže, ale byly trvale deponovány ve sbírkách muzea.

Dne 6. června 1962 byly do knoflíku na hrotnici radniční věže uloženy předměty nové,² vybrané tak, aby byly výrazem nové socialistické skutečnosti a faktu, že přijdou jednou do rukou lidí komunistické éry.

Tyto nové pamětní předměty byly uloženy do sedmi dóz z měděného plechu.³ Nejvýznamnějším dokumentem v nich uloženým, je pergamen s pamětním zápisem Městského národního výboru (číslo seznamu 1) a dokumentace o opravě radniční věže (seznam č. 2, 103, 120). Jsou zde dále doklady o rozvoji města (č. 6 a 7) a nejvýznamnějších podniků (č. 106—114), řada fotografií, dokládajících postup opravy radniční věže i život ve městě. Obzvláštní hodnotu má seriál fotografií, zachycujících pohled na město z lešení, vybudovaného pro opravu radniční věže.⁴ Další součástí souboru památkových předmětů je úplná sada v současnosti platných československých platidel a to jak mincí, tak i bankovek (č. 21—34), publikace o Olomouci (č. 48—50, 52—56), dokumenty o rozvoji University Palackého (č. 35—47), plakáty a jiné tiskoviny, které jsou dokladem bohatého kulturního života ve městě.

Orgán OV KSČ a rady ONV *Stráž lidu* vydal k uložení do věže své 37. číslo na křídovém papíře (č. 51 seznamu). Je v knoflíku věže uloženo i s dalšími čísly tohoto časopisu.

Dokladem o památkách, které byly dříve ve věži uloženy, je jejich soupis, porýzený V. BURIANEM a otištěný ve 100. čísle *Zpráv Vlastivědného ústavu*. I toto číslo *Zpráv* bylo vytištěno na křídovém papíře pro uložení ve věži.

Celkem bylo do knoflíku na hrotnici radnice uloženo 141 pamětních předmětů podle tohoto seznamu:⁵

1. 1962. Květen. Olomouc. Pamětní záznam Městského národního výboru v Olomouci u příležitosti uložení pamětních předmětů do věžního knoflíku radniční věže. Pergamen 2 listy. Autor textu Alois Rečka, ředitel Československého rozhlasu — stanice Olomouc. Napsala Božena Bistřická, pracovnice Vlastivědného ústavu v Olomouci. Podepsáno předsedou Městského národního výboru v Olomouci Františkem Řeháčkem a tajemníkem MěstNV Štěpánem Muchou. — Fotokopie uložena ve Vlastivědném ústavu v Olomouci.

2. Technická dokumentace o opravě radnice. Výkres rozmnožený planograficky, ručně kolorovaný. Projektant Střední průmyslová škola stavební v Prostějově ing. Josef Berk a. — Úplná dokumentace k opravě radniční věže je uložena v Městském archívu v Olomouci.

3. 1961/1962. Olomouc. Fotografie opravy radniční věže. 7 kusů. Foto Vlastivědný ústav v Olomouci — Jaroslav Juryšek. (V obálce Městský národní výbor v Olomouci.)

4. 1962. Leden Olomouc. Fotografie. Skupina tesařů Městského stavebního podniku v Olomouci, pracujících na zhotovení nové konstrukce radniční věže. Zleva doprava: Jan Římský, Vincenc Sedláček — předák party tesařů Městského stavebního podniku, Josef Hron a František Barták. Foto: Jaruše Bosáková, Městský národní výbor.

5. Šprinc Zdeněk: 900 let Olomouce. Zvláštní otisk. Sborník Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, Olomouc 1958.

6. Po osvobození Olomouce. Zpráva o výsledku práce Národního výboru hlavního města Olomouce za rok 1945. Olomouc 1945.

7. 15 vítězných let. Zpráva o činnosti Městského národního výboru za léta 1945—1960. Do tisku připravil Petr Zemek. Olomouc 1960.

8. 1961. Olomouc. Pohled z letadla na střed města. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — Jaroslav Juryšek.
9. 1962. Olomouc. Pohled z radniční věže na Krajinskou lékárnu. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
10. 1961. Olomouc. Pohled z radniční věže směr severo-západ. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
11. 1962. Olomouc. Pohled z radniční věže směr severo-západ. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
12. 1962. Olomouc. Pohled z radniční věže směr severo-východ. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
13. 1961. Prosinec. 24. Olomouc. Pohled z radniční věže směr severo-východ. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
14. 1962. Olomouc. Pohled z radniční věže směr východ. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
15. 1962. Olomouc. Pohled z radniční věže směr jiho-východ. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
16. 1962. Květen. Olomouc. Výstavba Sídliště třetí pětiletky. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
17. Karel Svolínský: Návrh na výzdobu orloje — Jaro. Fotografie. Originál Městský archiv Olomouc.
18. Karel Svolínský: Návrh na výzdobu orloje — Léto. Fotografie. Originál Městský archiv Olomouc.
19. Karel Svolínský: Návrh na výzdobu orloje — Podzim. Fotografie. Originál Městský archiv Olomouc.
20. Karel Svolínský: Návrh na výzdobu orloje — Zima. Fotografie. Originál Městský archiv Olomouc.
21. Republika československá. Mince 1 haléř. Kremnica 1960.
22. Republika československá. Mince 3 haléře. Kremnica 1955.
23. Republika československá. Mince 5 haléřů. Kremnica 1954. 2 kusy.
24. Republika československá. Mince 25 haléřů. Kremnica 1953.
25. Československá socialistická republika. Mince 10 haléřů. Kremnica 1961. 3 kusy.
26. Československá socialistická republika. Mince 10 haléřů. Kremnica 1962.
27. Československá socialistická republika. Mince 1 Kčs. Kremnica 1962.
28. Republika československá. Mince 100 Kčs. Stříbro. 30 let Komunistické strany Československa 1921—1951 s portrétem Klementa Gottwalda. Kremnica 1951.
29. Československá socialistická republika. Státovka 3 Kčs. 1961. (Vložena v obálce: Městský národní výbor v Olomouci.)
30. Republika československá. Státovka 5 Kčs. 1953. (Vložena v obálce Městský národní výbor v Olomouci.)
31. Státní banka československá. Bankovka 10 Kčs. 1953. (Vložena v obálce Městský národní výbor v Olomouci.)
32. Státní banka československá. Bankovka 25 Kčs. 1958. (Vložena v obálce Městský národní výbor v Olomouci.)
33. Státní banka československá. Bankovka 50 Kčs. 1953. (Vložena v obálce Městský národní výbor v Olomouci.)
34. Státní banka československá. Bankovka 100 Kčs. 1953. (Vložena v obálce Městský národní výbor v Olomouci.)
35. Universitas Palackiana Olomouensis. Pamětní medaile. (Kopie medaile rektorského řetězu). Na líci portrét Františka Palackého a data 1576—1946. Na rubu nápis: Senatus populusque Olomouensis donavit. V pouzdře barvy modré se znakem University Palackého na víčku. Na vnitřní straně víčka nápis: Palackého universita v Olomouci vydala tuto medaili LP 1948 ostatním na paměť a sobě k dobru. J. L. Fischer t. č. rektor. (Uloženo v obálce Městský národní výbor v Olomouci s nadpisem: Pamětní medaile University Palackého).
36. Zákon ze dne 21. února 1946 o obnovení university v Olomouci. Fotografie textu zákona ze Sbírky zákonů a nařízení Republiky československé.
37. Rektorský řetěz University Palackého. Fotografie. Fotografia Olomouc.
38. Řetěz lékařské fakulty UP. Fotografie. Fotografia Olomouc.
39. Řetěz přírodovědecké fakulty UP. Fotografie. Fotografia Olomouc.
40. Řetěz filosofické fakulty UP. Fotografie. Fotografia Olomouc.
41. Rektorské žezlo UP. Fotografie. Fotografia Olomouc.
42. Žezlo lékařské fakulty UP. Fotografie. Fotografia Olomouc.
43. Žezlo filosofické fakulty UP. Fotografie. Fotografia Olomouc.

44. Seznam přednášek přírodovědecké fakulty University Palackého v Olomouci na studijní rok 1961/1962. Olomouc 1961. Tisk.
45. Seznam přednášek filosofické fakulty University Palackého v Olomouci na studijní rok 1961/1962. Olomouc 1961. Tisk.
46. Zdeněk Šprinc: Příspěvek k historii obnovení olomoucké university (1946). Zvláštní otisk ze Sborníku Krajského vlastivědného muzea v Olomouci. Olomouc 1959.
47. Učební plán studia všeobecného lékařství a stomatologického směru na lékařské fakultě PU ve školním roce 1961/1962. Rozmnoženo.
48. Olomoucká radnice. Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci čís. 97. Prosinec 1961.
49. Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci číslo 100. Březen 1962. (Obsahuje stať Václava Buriana „Památky z věže olomoucké radnice“ a seznam všech předmětů uložených v radniční věži v letech 1443—1945.)
50. Rudolf Smahel: Olomouc ve fotografii. 224 fotografie. Úvodní slovo Zdeněk Šprinc. Krajské nakladatelství v Olomouci. Olomouc 1960. (Na volných listech bez vazby, vloženo do původního přebalu. Zabaleno v ručním losinském papíře.)
51. Stráž lidu. Organ OV KSČ a rady ONV v Olomouci. Ročník 42. Číslo 31 ze 17. dubna 1962. Tištěno na křídovém papíře speciálně pro účely uchování v radniční věži.
52. Alois Rečka: Olomoucké kašny. Sbirka básní s ilustracemi Aljo Berana. Tištěno na losinském ručním papíře. Vydal Klub kulturních pracovníků. Olomouc. 1958. (Vloženo do obálky: Rada Městského národního výboru v Olomouci. Nadpis: A. Rečka: Olomoucké kašny.)
53. Alois Rečka: Olomouc — Hanácká metropol. Vydal Turista Praha 1959.
54. Ing. Josef Kšír: Olomoucké kašny. Vydal Turista Praha (bez vnočení).
55. Dr. Zdeněk Šprinc: Olomouc. Vydal Turista Praha (bez vnočení).
56. Československo. The Olomouc region. La région d'Olomouc. Olmützer Kreis. Text Dr. Stanislava Šprincová. Vydal Čedok Praha (bez vnočení).
57. Kdy, kde, co? V olomoucké kultuře. Duben 1962.
58. Všechny ruce pro Vás. Informativní brožura Místního hospodářství. Vydal odbor Místního hospodářství Městského národního výboru Olomouc 1961.
59. Za Olomouc zdravější a krásnější. Text závazku. Olomouc 30. ledna 1962.
60. Ministerstvo dopravy a spojů. Jízdní řád 1961/1962. Nakladatelství dopravy a spojů Praha 1961.
61. Správa dráhy v Olomouci. Oblastní jízdní řád 2 ČSD — Morava 1961/1962. Nakladatelství dopravy a spojů Praha 1961. Redakce: Správa dráhy v Olomouci.
62. 1962. Květen. Olomouc. Pozdrav pionýrům roku 2000. Rukopis. Losinský ruční papír. 1 list. Složila a napsala Alena Kopáčová, členka historického kroužku pionýrů při Vlastivědném ústavu v Olomouci, žákyně VII. třídy základní devítileté školy v Olomouci Na hradě, narozená 21. 3. 1949 v Olomouci. Podepsáno členy historického kroužku pionýrů. Podpisy: Hana Tichá, Václav Černý, Miloš Garkisch, Ladislav Bena, Martin Hušek.
63. 1961. Květen. 1. Olomouc. Průvod 1. máje. 6 záběrů v průvodu. Foto Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek.
64. 1960. Září. Olomouc. Hanácká hudba z Náměstí na Hané při zahájení dožíněk v Olomouci. Foto Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek. (Vloženo v obálce Rada Městského národního výboru v Olomouci s nápisem: Hanácká hudba z Náměstí na Hané.)
65. 1962. Květen. Olomouc. Rada MěstNV v Olomouci Sedící zleva: Miroslava Opavská, předsedkyně komise pro školství a kulturu, Štěpán Mucha, tajemník MěstNV, František Řeháček, předseda MěstNV, Miroslav Sova, náměstek předsedy MěstNV a předseda plánovací komise. Stojící zleva: Tomáš Navrátil, předseda zemědělské komise, Jaroslav Seidl, předseda bytové komise, Arnošt Drápal, předseda komise pro výstavbu a vodní hospodářství, Vilém Komárek, člen rady, Josefa Vítková, předsedkyně komise sociálně zdravotní a pracovních sil, František Černý, člen rady a vedoucí kontrolního odboru, František Kvapil, předseda komise pro místní hospodářství, obchod a dopravu, Jaroslav Prachyl, člen rady, Alois Kvapilík, předseda komise pro ochranu veřejného pořádku, podplukovník ing. Bohumil Šembera, člen rady. Předseda finanční komise Josef Kolda nebyl při zasedání rady MěstNV pro nemoc přítomen. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
66. 1962. Květen. Olomouc. Vedoucí funkcionáři města. Zleva: předseda MěstNV František Řeháček, tajemník MěstNV Štěpán Mucha, náměstek předsedy a předseda plánovací komise Miroslav Sova a předseda místního výboru KSČ Josef Adamec. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
67. 1962. Duben. Olomouc. Předsedkyně školské a kulturní komise MěstNV Miroslava Opavská podává návrh na uložení památkových předmětů do radniční věže. (Po le-

vici člen rady MěstNV podplukovník ing. Boh. Šembera, po pravici členka rady Josefa Vítková.) Foto: Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek.

68. Plakát. Olomouc krásnější a zdravější. Výstava asanace a rekonstrukce historického jádra Olomouce (autor plakátu Zora Pořícká-Chadřavová).

69. Plakát. Výstava památek z radniční věže ve Vlastivědném ústavu březen — květen 1962. (Autor plakátu Božena Bistřická).

70. Plakát. Moravská filharmonie. 10 let Dvořákova kvarteta. 25. dubna 1962. (Autor plakátu Siblíková).

71. Plakát. Olomoucká kina od pátku 13. dubna do 19. dubna 1962.

72. Plakát. Program Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci od 15. dubna do 28. dubna 1962.

73. Plakát. Programy závodního klubu ROH Moravských železáren. Duben 1962.

74. Plakát. Muzejní čtvrtky — květen 1962.

75. Plakát. Spojený závodní klub Moravských železáren v Olomouci. Kroužek přátel jazzové hudby: Kvartet Divadla Spejbla a Hurvínka v koncertu moderní jazzové hudby. 16. 4. 1962.

76. Plakát. Mistrovské utkání I. ligy v házené žen. Slavoj Praha—Slavoj ZORA Olomouc — 15. dubna 1962.

77. Plakát. Jezdecké závody na dostihové dráze Lazce. TJ Slavoj ZORA. Olomouc. 22. dubna 1962.

78. Plakát. Výstava tvůrčí skupiny Směr. Oblastní galerie Olomouc. 20. 4.—20. 5. 1962.

79. Plakát. Výstava skla. Domácí potřeby Olomouc a Sdružení podniků užitého skla Nový Bor. 10—21. 4. 1962. (Autor plakátu Václav Hobeřt.)

80. Plakát. Přebor ČSSR starších dorostenců ve sportovní gymnastice. Olomouc. 30. dubna 1962.

81. Plakát. Jarní společenský večer. Sdružení rodičů a přátel školy a závodní výbor Revolučního odborového hnutí střední zdravotnické školy v Olomouci. 28. dubna 1962.

82. Plakát. III. výstava výtvarných prací učitelů a školských pracovníků. Ústav pro další vzdělávání učitelů a výchovných pracovníků v Olomouci, ve Vlastivědném ústavu v Olomouci. 15. dubna — 15. května 1962.

83. Plakát. Kaleidoskop 61. Kabaret Okresního domu osvěty v Olomouci. (Skupina malých forem kabaretu — SKUMAFKA). Olomouc 14. 4. 1962.

84. Plakát. Výstava FOTO — DOFO. Olomouc, Dům umění. 27. 4.—13. 5. 1962. Pořadatelé: Okresní dům osvěty, Oblastní galerie Olomouc a Svaz československých výtvarných umělců.

85. Plakát. Výstava československé mapy. Pořadatelé: Kartografický a reprodukční ústav v Praze, katedra geografie University Palackého v Olomouci a Vlastivědný ústav Olomouc. Olomouc. 3. března 1962 — 6. května 1962.

86. Plakát. Obrazové noviny Haná. Vydal Turista Praha 1957. Autor textu Dr. Stanislava Šprincová.

87. Leták. Výstava československého hodinářského průmyslu. Olomouc, Vlastivědné muzeum. 20. 5.—10. 6. 1962. Pořadatelé: Chronotechna Šternberk, Elektročas Praha, Turnovské brusírny Turnov a Vlastivědný ústav Olomouc.

88. Leták. Navštivte Krajské Vlastivědné muzeum v Olomouci a jeho pobočky. Olomouc. 1960.

89. Leták. Navštivte Krajskou galerii v Olomouci. Olomouc. 1960.

90. Plakát. František Bělohlávek: České výtvarné umění XX. století. Olomouc. Oblastní galerie.

91. Plakát. Česká současná dřevěná hračka. 15. 2.—31. 3. 1962. Pořadatelé: Umělecko-průmyslové muzeum v Praze a Vlastivědný ústav v Olomouci.

92. Plakát. Varhanní koncert prof. M. Buček, Brno, ve Vlastivědném ústavu v Olomouci. 4. 4. 1962.

93. Plakát. Varhanní koncert H. Plattner, Rumunsko. 20. 5. 1962 ve Vlastivědném ústavu v Olomouci.

94. Pozvánka na Muzejní čtvrtky Vlastivědného ústavu. Květen 1962.

95. Pozvánka na tiskovou konferenci u příležitosti zahájení výstavy Československé mapy ve Vlastivědném ústavu v Olomouci 3. 3. 1962.

96. Pozvánka Okresního domu osvěty na výstavu scénických návrhů ing. arch. Jiřího Procházky. 28. 3. 1962.

97. Odznak Mladý budovatel se stužkou Mladý budovatel. Odznak kovový — červená pěticípá hvězda, položená nad středem kruhového terče s nápisem Mladý budovatel a dvěma lipovými listy mezi spodními paprsky hvězdy. Stužka tkaná ze žlutého hedvábí, na ní červený pruh s nápisem Mladý budovatel v barvě podkladu.

98. Pamětní odznak Olomouc. Odznak ve formě erbu, kovový, smaltovaný. Na modrém pozadí vyobrazená radnice, nad ní v bílém pruhu červená pěticípá hvězda a za ní nápis Olomouc v barvě zlaté. Odznak ve dvojím vyhotovení: velký 12 x 17 mm, malý 9 x 14 mm. Zhotoveno v mincovně v Kremnici.

99. 1961. Říjen. 2. Olomouc. Fotografie. Okresní konzervátor památkové péče ing. Josef Kšír na radniční věži při sledování postupu prací. Foto O. Sýkora.

100. 1962. Květen Olomouc. Fotografie. Autor textu pamětního záznamu do radniční věže Alois Rečka, ředitel stanice Československého rozhlasu v Olomouci a pisatelka textu Božena Bistřická, výtvarnice Vlastivědného ústavu v Olomouci. Fotografováno ve výtvarném ateliéru Vlastivědného ústavu. Foto Ota Lenhart.

101. 1962. Leden. Olomouc. Fotografie. Parta tesařů Městského stavebního podniku při práci na nové věžní konstrukci v dílně postavené pro tento účel v Olomouci na Envelopě (Leninova třída) u městského koupaliště. Členové party zleva: František Barták, Josef Hron, Jan Římský a Vincenc Sedlák, předák party. Foto Rudolf Smahel.

102. 1962. Březen. Olomouc. Fotografie. Parta tesařů Městského stavebního podniku na nejhořejším ochozu lešení na radniční věži. Sedící zleva: František Barták, Max Pajunčík, Jan Římský. Stojící zleva: Josef Hron a Vincenc Sedlák, předák party. Foto R. Smahel.

103. 1962. Červen. 2. Olomouc. Zpráva o činnosti aktivu pro opravu radniční věže. Lo-sinský ruční papír. Dva listy. Psáno psacím strojem. Podepsáno Jaruší Bosákovou, sekretářkou komise. Kopie uložena ve Vlastivědném ústavu v Olomouci.

104. 1962. Březen. Olomouc. Fotografie. Úprava stávající věžní konstrukce pro nasazení hrotu věže. Předák party tesařů Městského stavebního podniku Vincenc Sedlák při práci. Foto R. Smahel.

105. 1962. Duben. Olomouc. Fotografie. Zkoušení makety hvězdy na vrcholu lešení radniční věže. Pracovníci Městského stavebního podniku zleva: Vincenc Sedlák a Max Pajunčík. Foto R. Smahel.

106. 1956. Listopad. 9. Praha. President Československé republiky. Diplom Řádu práce Moravským železárnám v Olomouci. Fotografie. Foto: Moravské železářny — Václav Mráka.

107. 1962. Červen. Olomouc. Pamětní záznam Moravských železáren v Olomouci, obsahující výrobní program, hodnotu objemu výroby, počet pracovníků a počet brigád socialistické práce. Kladívkový papír, dvojlist, psáno ručně.

108. 1960. Květen. 8. Olomouc. Zakládací listina vložená do základního kamene pomníku „Dělnická rodina“ v Olomouci, Litovelská ulice. Fotokopie. Foto: Moravské železářny — V. Mráka.

109. 1913. Řepčín. Fotokopie jednoho z nejstarších pohledů na Moravské železářny. Fotokopie z května 1962. Foto: Moravské železářny — V. Mráka.

110. 1962. Květen. 1. Olomouc. Fotografie. Pohled na průčelí Moravských železáren ze západní strany. Foto: Moravské železářny — V. Mráka.

111. 1962. Květen. Olomouc. Fotografie. Nově postavená hala Moravských železáren — obrobna, ve které je instalována automatická linka. V pozadí pohled směrem k Horce. Foto: Moravské železářny — V. Mráka.

112. 1962. Olomouc. Fotografie. Moravské železářny n. p. Staveniště nové slévárny a fitinkárny. Foto: Moravské železářny — V. Mráka.

113. 1962. Olomouc. Fotografie. Moravské železářny. První automatická linka v Moravských železárnách a druhá toho druhu na světě. Foto: Moravské železářny — V. Mráka.

114. 1958. Olomouc. Publikace: Tradice a rozvoj čerpací techniky v národním podniku Sigma Olomouc, závod Sigma Lutín. 1868—1958. Text zpracovalo dokumentačně — propagační středisko n. p. Sigma Olomouc, závod Lutín v červnu 1958.

115. 1962. Plakát. Závazkem „Za Olomouc zdravější a krásnější“ pozdravíme XII. sjezd KSČ. (Na plakátě znázorněno panorama historického jádra města Olomouce, kresba — Věra Kapitánová, grafička n. p. Moravské tiskařské závody v Olomouci.) (Přiloženo do obálky s příležitostnými publikacemi číslo 53—59.)

116. 1962. Květen. 28. Olomouc. Hlavní projektant opravy radniční věže ing. Josef Berk a, ředitel střední průmyslové školy stavební v Prostějově a Jaruše Bosáková, tajemnice komise pro opravu věže Městského národního výboru v Olomouci na ochozu lešení. Foto: Miroslav Zbořil.

117. 1962. Květen. 28. Olomouc. Členové komise pro opravu radniční věže na ochozu lešení. Zleva: Ing. Josef Kšír, Dr. Zdeněk Šprinc, Josef Babák, Ladislav Sedláček, Rostislav Kubáč, ing. Václav Lupínek. Foto M. Zbořil.

118. 1962. Květen. 28. Olomouc. Členové komise pro opravu věže v rozhovoru s ředite-

lem Městského stavebního podniku provádějícího opravu věže. Zleva Miroslav Zbořil, Dr. Zdeněk Šprinc, Stanislav Smékal, stavbyvedoucí, ing. J. Kšír, ing. Berka, ing. Lupínek a Josef Dostálík, ředitel Stavebního podniku. Foto: J. Bosáková.

119. 1962. Květen. 28. Olomouc. Pracovní porada komise o dokončovacích pracích na ochozu lešení. Zleva: Rostislav Kubáč, vedoucí odboru školství a kultury Městského národního výboru, ing. Josef Kšír, okresní konzervátor památkové péče, Josef Dostálík, ředitel stavebního podniku, ing. Václav Lupínek, Vlastivědný ústav Olomouc, ing. Josef Berka, projektant a Miroslav Zbořil. Foto: J. Bosáková.

120. 1962. Květen. 2. Olomouc. Přehled dodavatelů a podniků spolupracujících na opravě radniční věže v letech 1961/1962. Losinský ruční papír 1 list. Psáno strojem. Sepsala J. Bosáková, Městský národní výbor. (Vloženo do obálky Městský národní výbor v Olomouci.)

121. Leták. Navštivte celostátní výstavu okrasného zahradnictví. Olomouc 19. 8.—9. 9. 1962.

122. 1962. Červen. 2. Olomouc. Pozdrav olomouckých mladých adeptů černého umění tiskařského k udělení Rudého praporu vlády a Ústřední rady odborů s básní Jaromíry Nohelové, sazečky — učnice III. ročníku: Mládí. Vysadili a vytiskli učni III. ročníku pod dohledem brigády socialistické práce pro výchovu učňů v provozu 31 grafických technik a v provozu 12 Moravských tiskařských závodů, národní podnik, Olomouc, Lidická 15. Příležitostný tisk. Na vnějších stranách dvojlistu reprodukee Rudého praporu, provedená novou technikou stabilisovaným čtyřbarevným ofsetem. Lakováno. Na vnitřních stranách klasický knihtisk.

123. 1962. Květen. 25. Olomouc. Cestovní kancelář Turista. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.

124. Přehled odjezdů a příjezdů vlaků, městských autobusů, nočních tramvají v Olomouci v zimním a jarním období 1961/1962. Vydal Turista Olomouc.

125. 1962. Olomouc. Zájezdový program cestovní kanceláře Turista v Olomouci. Tisk.

126. 1962. Olomouc. Poznejte krásy vlasti autokarem, vlakem, letadlem, v létě, v zimě — z jara i na podzim s cestovní kanceláří Turista, Olomouc. — Informační náborová brožura. Rozmnoženo rotaprintem.

127. Jaroslav Vlach: Krátké výlety z Olomouce. Vydal Severomoravský KNV a ONV v Olomouci s cestovní kanceláří Turista Praha 1961. Tisk.

128. Jaroslav Vlach: Z Hané do hor a lesů. Vydal Severomoravský KNV — komise cestovního ruchu s cestovní kanceláří Turista Praha 1962.

129. 1962. Květen. 30. Olomouc. Fotografie. Odevzdání Rudé standardy podnikového ředitele cestovní kanceláře Turista pobočky v Olomouci jako nejlepší pobočky v ČSSR v prvním čtvrtletí 1962. Zleva: Alois Klaua, podnikový ředitel Praha, Věra Snírychová, předsedkyně skupiny Československého svazu mládeže kanceláře Turisty v Olomouci, Vlastimil Loutocký, předseda závodního výboru ROH, Miroslav Novák, předseda závodní organizace KSČ a Jaroslav Kunc, ředitel pobočky v Olomouci. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.

130. 1962. Květen. Olomouc. Fotografie. Radniční věž a orloj z lešení. Foto: Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek.

131. 1962. Červen. Olomouc. Pamětní zápis kolektivu malířů písma Dřevo-kovozpracujícího podniku okresu Olomouc, který prováděl zlacení věžního knoflíku. Psáno ručně na ultraphanu. Podepsáno vedoucím kolektivu vyznamenaného titulem brigáda socialistické práce V. Jiříčkem, kulturním patronem brigády O. Vážanským, členem Divadla Oldřicha Stibora a členy brigády. Podpisy: Jan Procházka, Oldřich Uvížl, Vladimír Basar, Helena Jiříčková, Jindřich Hauner, Ludmila Lerchová, Josef Španner, Jaromír Ševčík, Ladislava Půčková, Napsal: Vladimír Jiříček, vedoucí brigády socialistické práce, narozený 28. 11. 1909, Morkovice, okres Kroměříž.

132. 1962. Květen. Olomouc. Brigáda socialistické práce Dřevo-kovozpracujícího podniku okresu Olomouc, vedená Vladimírem Jiříčkem. Sedící zleva: Ladislava Půčková, Helena Jiříčková, Vladimír Jiříček, vedoucí brigády, Ludmila Lerchová. Stojící zleva: Oldřich Uvížl, Jindřich Hauner, Jan Procházka, Jaromír Ševčík, Vladimír Basar, Josef Španner. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.

133. 1962. Květen. 31. Olomouc. Fotografie. Vladimír Jiříček, vedoucí kolektivu malířů písma Dřevo-kovozpracujícího podniku v Olomouci při práci na pozlacování věžního knoflíku radniční věže v dílně Olomouc, Ibsenova 1. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.

134. 1961. Červenec. Česká Ves u Jeseníka. Fotografie. Pionýrka Alena Kopáčová, pisatelka pozdravu pionýrům do roku 2000 (vlevo). Záběr při pionýrské expedici Vlasti-

vědného ústavu na Čertových kamenech u České Vsi na Jesenícku. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.

135. 1962. Červen. 8. Olomouc. Fotografie. Předání Rudého praporu vlády a Ústřední rady odborů Moravským tiskařským závodům v Olomouci. Zleva: Miroslav Štefek, ředitel Moravských tiskařských závodů v Olomouci, Leopold Čajan, předseda závodního výboru MTZ a Jan Štěpánek, předseda Odborového svazu zaměstnanců školství a kultury v Praze. Podnik obdržel v posledním roce jedenkrát standartu Sdružení polygrafického průmyslu, dvakrát prapor ministerstva a Ústředního výboru svazu a dvakrát prapor vlády a ÚRO. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.

136. 1962. Červen. 3. Olomouc. Fotografie. Maršál Sovětského svazu A. I. Jeremenko, několikanásobný Hrdina SSSR, osvoboditel města Olomouce v roce 1945 při zápisu do pamětní knihy města při návštěvě 3. června 1962 v pracovně předsedy Městského národního výboru. Stojící zleva: Vedoucí tajemník okrésního výboru Komunistické strany Československa v Olomouci Václav Sněžný, předseda Městského národního výboru v Olomouci František Řeháček a manželka hosta Nina Ivánovna Jeremenková. Foto: Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek. Na fotografii vlastnoruční podpis maršála Jeremenka.

137. Divadlo Oldřicha Stibora Olomouc. Ročenka za sezónu 1960/1961. Redakce a grafická úprava Jiří Flíček.

138. Divadlo Oldřicha Stibora Olomouc. Program: W. A. Mozart: Figarova svatba. Redakce a grafická úprava J. Flíček.

139. Universitní knihovna v Olomouci. Zpráva pro čtenáře, číslo 1. Květen 1960. Přehled činnosti knihovny za léta 1945—1960. Redigovali: Miroslav Nádvorník a Bohuslav Smejkal.

140. Přehled činnosti Státní vědecké knihovny v Olomouci za rok 1961. Zpracoval Miroslav Nádvorník. Olomouc. 1962.

141. Stráž lidu. Orgán OV KSČ a rady ONV v Olomouci. Ročník 42, číslo 45.

Mimo to bylo dne 17. července uloženo do knoflíků vížek v rozích helmice radniční věže dalších 125 pamětních předmětů ve 4 dózách.⁶ Výběr byl zaměřen tak, aby doplnil soubor pamětních předmětů v knoflíku na hrotnici. Jde především o další fotografie z dokončení oprav věže, včetně záběrů ukládání pamětních předmětů do knoflíku na hrotnici. Dále je zde soubor programů divadla, dokumentující jeho práci v poslední sezóně, další dokumenty z University Palackého, památky na první promoce na Pedagogickém Institutu, plakáty a jiné tiskoviny převážně z období od 6. června do 17. července 1962 a ukázky závodních časopisů, vycházejících v Olomouci. Jde o předměty podle tohoto seznamu:

1. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis — 2 listy knihovní středisko filosofické a přírodovědecké fakulty.

2. Universita Palackého — organizace a seznam osob 1962.

3. Bibliografie vědecké a publikační činnosti učitelů VŠP za léta 1946—1956.

4. Bedřich Václavek: deník 1921—1922.

5. J. Dvořák — Z. Filip — F. Lón: Bedřich Václavek v Olomouci a jeho boj proti fašismu. Krajské nakladatelství Olomouc 1960.

6. Lékařská fakulta Palackého university v Olomouci 1956—1960. Vydala Palackého University v Olomouci.

7. Seznam přednášek přírodovědecké fakulty University Palackého v Olomouci na studijní rok 1961/62. Vydala UP v Olomouci.

8. Seznam přednášek filosofické fakulty University Palackého v Olomouci na rok 1961/62. Vydala UP v Olomouci.

9. Plakát Uměnovědné dny Václavkova Olomouc rok 1961 o české písni kramářské.

10. Universita Palackého v Olomouci, organizace a seznam osob v roce 1959. Vydal rektorát University Palackého v Olomouci.

11. Pozvánka na výstavu obrazů posluchačů výtvarné výchovy v roce 1962 na filosofické fakultě.

12. Pozvánka na výstavu o západoněmeckém revanšismu dne 2. prosince 1961 v aule University Palackého v Olomouci. Prosinec 1961 — únor 1962.

13. Fotografie: Pohled s radniční věže na nové sídliště v Olomouci: Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.

14. Fotografie: Pohled z věže radnice na dóm. Foto: Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek.
15. Fotografie: Pohled z radniční věže na Stalinovo nám. Foto: Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek.
16. Fotografie: Olomouc pohled z radniční věže — věž Mořického kostela v Olomouci. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
18. Fotografie : Olomouc 1962. Pohled z věže na opravu domu na Stalinově nám. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
19. Fotografie: Olomouc 1962. Divadlo Oldřicha Stibora. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
20. Fotografie: Olomouc 1962. Státní spořitelna. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
21. Fotografie: Olomouc 1962. Oprava radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav v Olomouci. — J. Juryšek.
22. Fotografie: Olomouc 1962. Oprava radniční věže, pohled z Ostružnické ulice. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc. — J. Juryšek.
23. Fotografie: Olomouc 1962. Oprava radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
24. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do makovice radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
25. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do makovice radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
26. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do makovice radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
27. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do makovice radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
28. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do makovice radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
29. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do makovice radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
30. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do makovice radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
31. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do makovice radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
32. Fotografie: Olomouc 1962. Upevňování knoflíku radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
33. Fotografie: Olomouc 1962. Upevňování knoflíku radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
34. Fotografie: Olomouc 1962. Upevňování knoflíku radniční věže. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
35. Fotografie: Olomouc 1962. Ukládání pamětních předmětů do dóz. Foto: Vlastivědný ústav Olomouc — J. Juryšek.
36. Fotografie: Olomouc 1962. Promoce na Pedagogickém institutu v Olomouci. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
37. Fotografie: Olomouc 1962. Promoce na Pedagogickém institutu v Olomouci. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
38. Fotografie: Olomouc 1962. Promoce na Pedagogickém institutu v Olomouci. Foto: Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek.
39. Fotografie: Olomouc 1962. Promoce na Pedagogickém institutu v Olomouci. Foto: Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek.
40. Fotografie: Olomouc 1962. Maturity na ŠVVŠ Hejčín. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
41. Fotografie: Olomouc 1962. Sto let Hanáckých lihovarů. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
42. Fotografie: Olomouc 1962. Brigáda socialistické práce — Šlechtitelský a semenářský podnik, n. p., Olomouc. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
43. Fotografie: Olomouc 1962. Galerie umění Olomouc. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
44. Fotografie: Olomouc 1962. Galerie umění Olomouc. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
45. Fotografie: Olomouc 1962. Galerie umění Olomouc. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.

46. Fotografie: Olomouc 1962. Galerie umění Olomouc. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
47. Fotografie: Olomouc 1962. Galerie umění Olomouc. Foto: Vlastivědný ústav — J. Juryšek.
48. Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci roč. 1962, čís. 102.
49. Olomoucká radnice — zvláštní výtisk zpráv Vlastivědného ústavu v Olomouci r. 1962. Vydal Vlastivědný ústav Olomouc.
50. Poznejte krásy vlasti s cestovní kanceláří Turista Olomouc. 1962 — Tur.-P-03-15612.
51. Zájezdový program Turista Olomouc 1962. T 05 Moravské tiskařské závody.
52. Krátké výlety z Olomouce — r. 1961. Vydala komise cestovního ruchu v Olomouci.
53. Z Hané do hor a lesů. Vydala komise cestovního ruchu v Ostravě 1962.
54. Hrubý Jeseník. Vydala komise cestovního ruchu.
55. Čedok 1962. Za rekreací, za poznáním, za mořem a sluncem do zemí přátel. Vydal Čedok ve spolupráci s cestovní kanceláří Turista v r. 1961.
56. Autokarové zájezdy Čedoku pro podnikové kolektivy v r. 1962. Vydala Severografia.
57. Plakát. Městský národní výbor v Olomouci. Nařízení o podmínkách provádění výkopových prací ve veřejném prostranství na území města Olomouce v r. 1962.
58. Plakát. Vzdělávací kursy roč. 1962/63 — Kulturní a společenské středisko města Olomouce.
59. Plakát. Kursy při Lidové universitě a lidové akademii vědy, techniky a umění, ročník 1962/63. Kulturní a společenské středisko v Olomouci.
60. Leták. Jazykové kursy. Kulturní a společenské středisko města Olomouce.
61. Leták. Kroužky Kulturního a spol. střediska města Olomouce.
62. Kulturní zpravodaj červen 1962 „Kdy, kde, co?“ Kulturní a společenské středisko města Olomouce.
63. Kulturní zpravodaj červenec 1962 „Kdy, kde, co?“ Kulturní a společenské středisko města Olomouce.
64. Nejlepší pracovníci vzorem i příkladem. Brožura s obrazovou přílohou březen 1962. Vydal Okresní dům osvěty v Olomouci.
65. Program lidových akademií vědy, techniky a umění. Vydala Rada lidové university a akademie při OV společnosti a Okresní dům osvěty v Olomouci.
66. Lidová hvězdárna v Olomouci — zpráva o činnosti v r. 1962 — 2 listy + fotografie hvězdárny.
67. Program Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. Antonín Dvořák: Rusalka.
68. Program č. 2 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. Wolf Mankowitz—Monty Norman—David Henekar: Bleší trh.
69. Program č. 3 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. John Patrick: Paní Sava-geová.
70. Program č. 4 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. Maxim Gorkij: Podivní.
71. Program č. 5 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. Leoš Janáček: Káťa Ka-banová.
72. Program č. 6 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. Johann Nepomuk Nestroy: Lumpáci vagabundus.
73. Program č. 7 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. F. Jarullin: Šurale.
74. Program č. 8 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. E. M. Remarque: Poslední dějství.
75. Program č. 9 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. Bratři Čapkové: Ze života hmyzu.
76. Program č. 10 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1961. Bedřich Smetana: Tajemství.
77. Program č. 11 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Johann Strauss: Netopýr.
78. Program č. 12 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Václav Kliment Klicpera: Lhář a jeho rod.
79. Program č. 13 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Eduardo de Filippo: Sta-rosta čtvrti Sanita.
80. Program č. 14 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Richard Wagner: Lohen-grin.
81. Program č. 15 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Trinner: Nebe za pár tisíc.
82. Program č. 16 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Milan Kundera: Majitelé klíčů.
83. Program č. 17 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Fritz Geissler: Pigment.
84. Program č. 18 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Pavel Kohout: Cesta ko-lem světa za 80 dní.

85. Program č. 19 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Carlo Goldoni + Václav Trojan: Benátská vdovička.
86. Program č. 20 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Wolfgang Amadeus Mozart: Figarova svatba.
87. Program č. 21 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Henry Bacque: Pařížanka.
88. Program č. 22 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Fráňa Šrámek: Měsíc nad řekou.
89. Program č. 23 Divadla Oldřicha Stibora v Olomouci 1962. Garinei—Giovannini—Kramer: Teofil v pokušení.
90. Program studia LUT při Divadle O. Stibora a Okresním osvětovém domě v Olomouci.
91. Aršík slosovací nálepkové soutěže. Vydalo Kulturní a společenské středisko města Olomouce 1962.
92. Plakát, XIII. filmový festival pracujících Olomouc Letní kino. Od 23. června — 1. července 1962.
93. Program XIII. FFP v Olomouci a 1 kovový festivalový odznak.
94. Nálepka XIII. FFP v Olomouci: Akce Kalimantan.
95. Nálepky XIII. FFP v Olomouci: město Olomouc, Gottwaldov, Mladá Boleslav, České Budějovice, Karviná, Jihlava, Slaný.
96. Vlaječka XIII. FFP Československo 1962.
97. Plakát: Program Letního kina XIII. FFP 1962, Olomouc.
98. Plakát: XIII. FFP v Olomouci 1962.
99. Plakát: XIII. FFP v Olomouci 1962.
100. Leták filmu z XIII. FFP. Smrt na cukrovém ostrově.
101. Leták filmu z XIII. FFP. Smrt na cukrovém ostrově.
102. Program olomouckých kin od 22. června do 28. června 1962.
103. Program olomouckých kin od 6. července do 12. července 1962.
104. Plakát: IV. celostátní výstava okrasného zahradnictví Olomouc 18. 8.—9. 9. 1962. Tvůrce plakátu: Michalčík.
105. Plakát: IV. celostátní výstava okrasného zahradnictví Olomouc 19. 8.—9. 9. 1962. Návrh Kulturního a společenského střediska Olomouce.
106. Plakát: IV. celostátní výstava Olomouc 18. 8.—9. 9. 1962. Návrh: Michalčík.
107. Leták. Navštivte celostátní výstavu okrasného zahradnictví Olomouc.
108. Účtenka pro Restaurace a jídelny k výstavě okrasného zahradnictví.
109. Leták. Navštivte celostátní výstavu okrasného zahradnictví v Olomouci.
110. Leták. Navštivte celostátní výstavu okrasného zahradnictví v Olomouci.
111. Nálepka. Olomouc město památek a zahradnických výstav.
112. Slavnostní tisk v upomínku na vysokoškolská studia na Pedagogickém institutu v Olomouci. Vydal ZV ROH a VV ČSM — linoryt Dušan Janoušek.
113. Pozvánka na instalaci sbírky českého výtvarného umění 20. stol. od 10. října 1962.
114. Pozvánka na výstavu obrazů, kreseb a grafiky Otakara Hubšila v Oblastní galerii v Olomouci od 17. června do 15. července 1962.
115. Závodní noviny „Ruch práce“ č. 22 — 16. června 1962, redakce Moravské železářny.
116. Závodní noviny „Ruch práce“ č. 23 — 23. června 1962, redakce Moravské železářny.
117. Olomoucká Jiskra. Časopis zaměstnanců železničního uzlu v Olomouci č. 24 — 12. června 1962.
118. Olomoucká Jiskra. Časopis zaměstnanců železničního uzlu v Olomouci č. 25 — 19. června 1962.
119. Noviny Naše slovo - Družba č. 17 a 18. — 19. května 1962. Časopis zaměstnanců Moravských tiskařských závodů v Olomouci.
120. Noviny Naše slovo - Družba č. 19 a 20. — 31. května 1962. Časopis zaměstnanců Moravských tiskařských závodů v Olomouci.
121. Noviny Naše slovo - Družba č. 21 a 22. — 15. června 1962. Časopis zaměstnanců Moravských tiskařských závodů v Olomouci.
122. Olomoucký stavbař čís. 23. — 16. června 1962. Časopis zaměstnanců ve stavebnictví.
123. Olomoucký stavbař čís. 24. — 23. června 1962. Časopis zaměstnanců ve stavebnictví.
124. Úterní Stráž lidu — orgán OV KSČ a rady ONV Olomouc, čís. 49 z 19. června 1962.
125. Páteční Stráž lidu čís. 50 — orgán OV KSČ a rady ONV Olomouc, z 22. června 1962.

P o z n á m k y.

¹ Viz článek V. BURIANA: Památky z věže olomoucké radnice. Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci 1962. Č. 100.

² Uložení bylo provedeno v 8 hod. ráno za účasti předsedy MěstNV F. Řeháčka,

předsedkyně komise pro školství a kulturu MěstNV M. Opavské, tajemnice komise pro opravu radniční věže J. Bosákové, vedoucího odboru pro školství a kulturu MěstNV R. Kubáče, inspektora kultury MěstNV J. Hníka, zástupce Vlastivědného ústavu v Olomouci dr. Z. Šprince, městského kronikáře dr. Novotného a ředitele rozhlasové stanice v Olomouci A. Rečky.

³ Dózy č. 1—4 velikosti 37×9 cm;

č. 5 velikosti 21×13 cm;

č. 6—7 velikosti 34×13 cm.

⁴ Fotodokumentaci pro tento účel zhotovil Vlastivědný ústav v Olomouci — J. Juryšek.

⁵ Soupis památkových předmětů provedl dr. Z. Šprinc, Vlastivědný ústav v Olomouci. Originál soupisu na losínském ručním papíře je uložen v knoflíku na hrotnici radniční věže. Kopie ve stejném provedení ve Vlastivědném ústavu v Olomouci.

⁶ Památky uložené do knoflíků víček v rozích helmice sepsal J. Hník, Městský národní výbor. Kopie soupisu je uložena ve Vlastivědném ústavě.

NEUE GEDÄCHTNISSEGENSTÄNDE FÜR DEN OLMÜTZER RATHAUSTURM.

(Zusammenfassung)

Bei der Rekonstruktion des Rathausturmes im Jahre 1961 wurden aus dem Knopfe der Turmspitze die Gedächtnisgegenstände aus den Jahren 1443—1945 enthoben und ins Museum übertragen. Um die alte Tradition zu erhalten wurden am 6. Juni 1962 in den Knopf der rekonstruierten Turmspitze 141 neue zeitgenössische Gegenstände, die die neue sozialistische Gegenwart bezeugen untergebracht. Weitere 125 Gegenstände wurden am 17. Juli in die Knöpfe der vier Türmchen an den Ecken des Turmhelmes untergebracht.

Antonín Zemánek:

PAVLOVIČKY.

Do r. 1919 samostatná obec Pavlovice, nyní olomoucká čtvrť, leží severovýchodně od Olomouce, při státní silnici do Opavy. Její katastr o rozloze pouhých 36,58 ha je úplně rovinný. Půda šterkovitá a písčitá z nánosů řeky Bystřičky. Je to teprve v polovici 18. stol. vzniklá osada silničního půdorysu s plužinou malých parcelačních úseků — dnes většinou stav. ploch a zahrad.

Před olomouckými hradbami mezi rameny řeky Moravy při cestě k Hradské bráně rozkládalo se odedávna předměstí Ostrov.¹ Patřilo k panství kláštera na Hradisku. Registra purkrechtní založená r. 1662 za panování opata Tomáše Olšanského² mají na str. 258 zápis: *To předměstí Ostrovy náleží pod duchovní správu Matky Boží na Předhradí olomouckém. Nedává žádných desátků. Hraničí s dědinou Pleichem, Hořolany, některými zahradami. Voda, která na mlýn svatojakubský jde, až do půli ku klášteru přináleží*. Dále jsou tu zapsány stálé platy 31 poddaných.

Suma platů:

Při sv. Jiří z řeky 1 zl

o sv. Janě robotního 18 zl 21 kr

o sv. Václavu domovního 16 zl 21 kr 6 den

z řeky 1 zl 6 kr

vánočního soudního 7 zl 15 kr

Registra purkrechtní předměstí Ostrova, založená r. 1680 za panování opata Norberta Zieleczkeho z Poczenic, obsahují zápisy 30 gruntů.³ Z nich je v době založení register 8 označeno jako pustých, osazených teprve později. Jsou to důsledky zpusťování Olomouce a předměstí za švédské okupace v letech 1642 až 1650.

K těmto gruntům patřilo však jen málo půdy. Tak např. v purkrechtní knize

z r. 1662 (ol. 1) je zápis: Příslušenství k tomu gruntu: zahrada při sedlisku na vysetí tvrdého obilí 3 měrice, role Na provázcích 3 měrice. Jinde (fol. 149): zahrada při sedlisku 1 měrice, louka Na provázcích 3 měrice.

Mezi osadníky je hodně českých jmen:⁴ Labucký, Pokorný, Kříž, Komínek, Pekař, Šrámek, Vojtek, Kuchař, Dvořák, Miroslavský, Sklenář, Larvička, Kaluža, Kartoun, Rosival, Kožich, Svozil, Suchomel, Menšík, Škrabal, Vrbka, Čermák, Červinka, Navrátil, Šťastný.

Již r. 1742, kdy pruské vojsko vniklo do Olomouce, bylo předměstí Ostrovy zpustošeno. Když pak v r. 1744 vtrhlo pruské vojsko opět do Čech, připravovalo se pevnostní velitelství Olomouce k obraně města. Některé budovy ve městě a na předměstích byly zbourány, aby nepříteli neposkytovaly krytu proti střelbě z pevnosti. Toto opatření postihlo též Ostrovy.

O zbourání Ostrova je v gruntovní knize Pavlovic (sv. I. fol. H)⁵ zápis ze dne 1. 1. 1750, v němž čteme: Dne 23. srpna 1744 dal pevnostní velitel generál Keill osadníkům oznámit, aby své domy neprodleně zbourali. To byla rána blesku do prostých Ostrovanů. Poněvadž pak bourání pokračovalo pomalu, byli přikázáni vojáci, aby zbourání urychlili. Ti byli tak horliví, že během půl dne bylo 28 domů srovnáno se zemí.

V zápise se dále praví: Ubozí lidé bez domova a stravy neměli místa, kam by se odebrali. Museli se rozptýleni vláčet sem a tam, až se nad nimi slitovala jejich vrchnost a ze soucitu k těmto souženým lidem vykazala jim jiné klášterní území zvané Na klínku.⁶ Tam si vypuzení osadníci Ostrova vybudovali domy a usadili se. Nově založená osada při opavské silnici na pozemcích klášterního poplužního dvora byla pojmenována Pavlovice podle křestního jména zakladatele, tehdejšího opata premonstrátského řádu na Hradisku Pavla Ferdinanda Václavíka.⁷

První domy na Pavlovicích byly postaveny poblíž sochy P. Marie, jež při státní silnici k Opavě byla postavena podle chronogramu na podstavci sochy již r. 1712. Na podstavci vytesaná data 1728 a 1933 jsou léta oprav. Socha je tedy velmi stará sochařská práce, vzniklá před založením Pavlovic.

Jak domy na Ostrově, tak také 4 domy před hradbami proti Koželužské ulici (tehdy v sousedství Ostrova) byly v r. 1744 rozbourány. V r. 1745 postaveny domy opět na týchž místech. Poněvadž však prostora jich byla pojata do území budovaných hradeb, byly ony 4 domy v r. 1753 opět srovnány se zemí. Osadníkům byly vykazány pozemky mezi rameny Moravy po levé straně cesty vedoucí do pevnosti. Poněvadž pak byly tyto domy podřízeny soudní pravomoci Pavlovic, byly též zapsány do gruntovní knihy Pavlovic.⁸ Druhý svazek gruntovních knih Pavlovic nese pak název Gruntovní kniha obce Pavlovic a Ostrova.⁹ Do Pavlovic bylo v letech 1754 až 1800 počítáno 22 domů nového sídliště Pavlovic (Neustift Paulowitz), hostinec Na špici a 4 domy na Ostrově (Alt Ostrau). Domy na Ostrově č. 2, 3, 4 a 5 byly v letech 1808 až 1810 z důvodů pevnostních strženy. Tak předměstí Ostrov zaniklo.¹⁰ Dům č. 1 — hostinec Na špici byl r. 1870 přepsán do katastru obce Bělidel.

Při zbourání domů na Ostrově zanikla tam též hospoda. Premonstrátský klášter na Hradisku přenesl výčep piva odtud do nově postavené hospody na Pavlovicích. Bývá uváděna pod názvem Hrubá hospoda.¹¹ Bylo to právě v době, kdy klášter Hradisko vyhrál na 200 roků trvající spor s městem o právo výčepu v okolních obcích.¹² Na oslavu tohoto vítězství byl na průčelí hostince namalován bílý beránek a latinský nápis, který v překladu zní: Bílý beránek dává vše, líbat své rouno, nebojít se ohniska,¹³ právem drže své místo.¹⁴

[Výtah z místopisné práce „Pavlovičky u Olomouce“. Rukopis ve Státní knihovně v Olomouci.]

¹ Předměstí bývá v zápisech označováno Ostrov i Ostrovy.

² Okresní archiv v Olomouci, Purkrabská ul. 2, spis č. 1543.

³ Týž archiv č. 163.

⁴ Jména jsou zapsána podle tehdejšího způsobu zápisů. Např.: Kříž — Kreycz, Kožich — Koczych apod.

⁵ Grunbuch Paulowitz I. Tom. Státní archiv Opava, pobočka Janovice u Rýmařova, čís. 168—15627.

⁶ Území Na klínku je v německém textu označeno českým pojmenováním: — klösterliches Territorium Na klínku genannt.

⁷ Opat P. F. Václavík se narodil 10. 1. 1700 v Hlučíně. Po gymnasiálních studiích v Opavě a Olomouci vstoupil do premonstrátského kláštera na Hradisku, kde byl vysvěcen na kněze. Opatem se stal v r. 1741. Byl to muž učený, pracoval i literárně. Posléze byl generálním vikářem premonstrátského řádu. Když v srpnu 1784 byl klášter na Hradisku zrušen, odstěhovali se premonstráti na Kopeček. Tam tento poslední opat hradířský zemřel 13. 11. 1784.

⁸ Grunbuch Paulowitz I. Tom, poznámka na fol. 310 — ve Stát. archivu Opava, pob. Janovice — čís. 168—15627.

⁹ Týž Stát. archiv Janovice č. 169—15628.

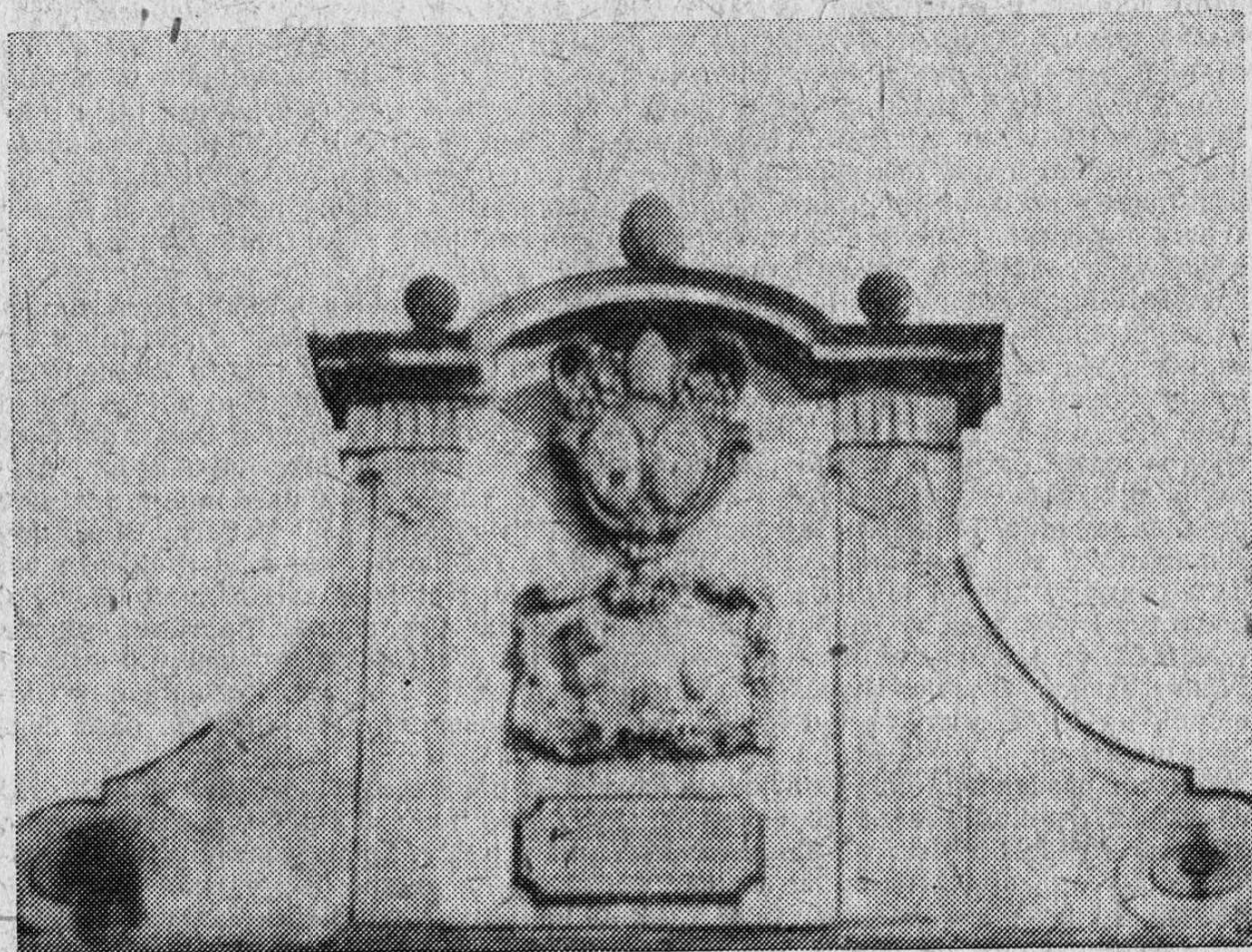
¹⁰ Gruntovní kniha Pavlovic. index na str. 3 ve Stát. arch. Opava, Janovice č. II, 170—15629.

¹¹ Hrubá hospoda jako zájezdní hostinec zabírala původně se dvory plochu dnešních domů a dvorů Pavlovická ul. or. čís. 30, 32, 34 a 36.

¹² NEŠPOR: Dějiny města Olomouce str. 172.

¹³ — nebojí se ohniska — rozuměj sporu, tj. města Olomouce. Při stavbě domu Pavlovická or. č. 32 v r. 1899 byl štít tohoto domu ozdoben do kamenné desky tesaným beránkem a latinským nápisem, který byl původně na Hrubé hospodě. Poblíž základů tohoto domu je do kamene vyrytý letopočet 1745 — rok založení Pavloviček.

¹⁴ Hrubá hospoda jako přízemní budova byla až po 1. světové válce zbořena a na jejím místě postavil pivovar v Litovli dnešní hostinec Na pile, Pavlovická or. č. 30.

Beránek a pamětní deska na domě Pavlovická č. 32. — Foto B. Zlámal.

PARK V BÍLÉ LHOTĚ U LITOVLE

Již od roku 1958 patří k nejvýznamnějším výzkumným úkolům Krajského arboreta v Novém Dvoře u Opavy průzkum parkových ploch Severomoravského kraje v rámci celostátního soupisu introdukovaných dřevin v ČSSR. Výsledky úkolu se mají stát i základem řešení dalšího problému — rajonizace okrasných dřevin pro Severomoravský kraj. Velká pozornost je věnována zvláště těm objektům, které patří po dendrologické stránce k nejvýznamnějším, co do počtu druhů nejbohatším. Úkolem Krajského arboreta není však jen samotný průzkum parků, ale z hlediska funkce metodického střediska pro celý kraj máme prvořadý zájem o další osud zvláště těch objektů, u nichž není současně zajištěna odborná správa.

Bezesporu k nejcennějším parkovým objektům Severomoravského kraje z hlediska dendrologického patří bývalý zámecký park v Bílé Lhotě u Litovle. Cenná dendrologická sbírka parku je spjata s jménem Quido Riedla, člena bývalé Dendrologické společnosti, výborného znalce parkových dřevin, budovatele tří cenných sbírek exot v našem kraji (Nový Dvůr, Bílá Lhota, Vlčice). V díle Quido Riedla nelze hodnotit jenom snahu po vhodném architektonickém vyjádření, tím méně jakékoli módní záměry kolosálních úprav. Na rozdíl od velké většiny parkových ploch v kraji, nevzniká park v Bílé Lhotě jako výstřední projev módy majitele. Sledujeme-li dnes s odstupem desítek let Riedlovu snahu a záměry například ve výběru rostlin k výsadbám ve všech shora jmenovaných objektech, nutně dospějeme k ocenění především jedné ze specifických hodnot jeho tvorby — odborného záměru v soustředění sbírek, se zvláštním zřetelem na dendrologicky cenné taxony dřevin. Na rozdíl od výstředností majitelů parků i v tomto směru, vyznačují se Riedlovy záměry odbornou znalostí použitého rostlinného materiálu.

Podobně jako v Novém Dvoře u Opavy — dnešním Krajském arboretu, tak i v Bílé Lhotě, i když ne zdaleka v takové míře, můžeme dobře posoudit Riedlovu snahu o soustředění nejen cenných druhů, ale i přímo nej kvalitnějších jedinců. Jeho časté cesty do Berlína, Vídně, Průhonice, Kroměříže, Bystřice p. H. aj. se vesměs týkaly osobního výběru kvalitních rostlin. Pokud jsou v parcích vysazeny botanické druhy, většina jich patří semenáčům.

Původně starý park v Bílé Lhotě je přeměňován v koncepci Riedlových záměrů v letech 1926—40. Za 15 let zde vznikla sbírka, podle záznamů o původních výsadbách, téměř 500 druhů, variet a forem dřevin! Je třeba litovat, že Riedlem založené cenné parkové plochy velmi utrpěly v období druhé světové války a snad ještě více v letech 1945—50. Období pěti poválečných let, v Novém Dvoře dokonce období téměř patnácti let, je poznamenáno ztrátou nejen odborného vedení parku, ale i základního ošetřování rostlin. V Bílé Lhotě, díky uvědomění místních občanů se podařilo zajistit alespoň laickou dobrovolnou péči o park. Dnes, kdy socialistický stát vynakládá prostředky nejen na záchranu, ale i na praktické využití cenných hodnot minulosti, neměli by povolání činitelé zapomenout na velké hodnoty, které v sobě skrývá rozlohou malá, ale tím cennější parková plocha v Bílé Lhotě. Již nyní musíme s povděkem uvítat první praktické kroky k asanaci parku. Věříme, že jako se našlo vzácné pochopení u Vlastivědného ústavu v Olomouci, najde se podpora i u široké veřejnosti našeho kraje, jejímž je park cenným majetkem.

Účelem předcházejících i následujících řádků není a z technických důvodů ani nemůže být pokus o jakékoli souvislejší pojednání. Souborná práce o parku a jeho dřevinách bude otištěna v příštím roce na jiném místě. Spíše jsem použil této příležitosti proto, abych nejenom stručně upozornil na mimořádný význam záchrany parku, ale i na stejně významnou exaktní hodnotu rostlinného sortimentu. Tato hodnota spočívá především v tom, že nám dává určité odpovědi na otázky o možnostech pěstování namnoze cenných druhů, variet a forem dřevin v našich par-

cích, dává nám možnosti sledování životních projevů dřevin, ve více či méně extrémnějších podmínkách, umožňuje nám získávat stále důkladnější přehled o ekologických nárocích exotických dřevin v našich podmínkách ap.

Vzácné jehličnany

Mnohé z druhů rostoucích v parku v Bílé Lhotě patří v parkové kultuře Severomoravského kraje k velmi vzácným. Z nahosemenných rostlin jsou v parku zastoupeny rody *Ginkgo*, *Taxus*, *Abies*, *Picea*, *Pinus*, *Pseudotsuga*, *Tsuga*, *Larix*, *Cryptomeria*, *Juniperus*, *Chamaecyparis* a *Thuja*. Protože v tomto příspěvku nelze uveřejnit souborný seznam všech druhů, variet a forem nahosemenných dřevin, uvádím alespoň nejvzácnější taxony jednotlivých rodů.

Rod *Abies*:

A. lasiocarpa var. *arizonica* (MERRIAM) LEMM. V našem kraji většinou jen mladší výsadby. Severoamerické dřeviny původní v severní Arizoně až v severním Novém Mexiku. V Bílé Lhotě roste strom 11 m vysoký, s obvodem kmene v prsní výši 52 cm. V letech 1958–61 byl plodný pouze v r. 1960. Jediná šiška však nepřinesla klíčivých semen.

A. balsamea f. *nana* (NELS.) CARR. Zakrslá forma druhu, v parku asi 1 m vysoká. V parkové kultuře naší republiky jsou velmi vzácné zvláště starší exempláře. V Bílé Lhotě bylo v letech 1935–38 vysazeno 5 exemplářů neznámého původu. Z nich se zachoval dodnes pouze jediný.

Rod *Chamaecyparis*:

Ch. lawsoniana f. *wisseli* hort. Forma cypřišku Lawsonova získaná z Nového Dvora u Opavy, kde roste téměř 8 m vysoký matečný exemplář. V Bílé Lhotě roste velmi špatně v zástinu a v minulosti byl poškozován nadměrným odběrem řízků.

Ch. obtusa f. *crippsii* REHD. Stromek je 29 let starý a pochází pravděpodobně ze sazenic vypěstovaných v Novém Dvoře u Opavy. V roce 1959 byl řídce plodný. V okrese Olomouc nebyl až dosud zjištěn na jiném místě. Kdysi snad byl vysazen také v zámeckém parku v Chudobíně. V záznamech o výsadbách cypřišků v Bílé Lhotě je uváděna také forma *Ch. obtusa* f. *crippsii compacta*. Tuto formu však neuvádí žádná z dostupných systematických dendrologií a ani v samotném parku nebyl nalezen žádný další exemplář f. *crippsii*.

Ch. obtusa f. *nana gracilis* hort. Zakrslá zahradní forma cypřišku tupolistého byla získána z Thomayerových školek. V roce 1937 bylo několik exemplářů převezeno z Bílé Lhoty do Vlčic, tam však všechny uhynuly. Velmi estetickou formu, dobře se množící z řízků, je možno uplatnit i na malých plochách, často i na skalkách a na okrajích jehličnatých skupin. Roste velmi pomalu a dorůstá maximálně 2 m výšky.

Ch. obtusa f. *lycopodioides* (GORD.) BEISSN. V Bílé Lhotě jako dosud na jediném místě v Severomoravském kraji. V letech 1928–30 byla forma vysázena na několika skalkách. Dnes roste pouze jediný exemplář téměř v úplném zástinu. Forma byla vypěstována v r. 1861 J. G. VEITCHEM.

Rod *Cryptomeria*:

C. japonica D. DON. Jeden z důležitých lesních stromů Japonska. V parku roste několik stromků maximálně 4,5 m vysokých, každoročně bohatě plodných. V parkové kultuře kraje také vzácnější druh. Na Olomoucku roste pěkný exemplář také v parku v Náměšti na Hané.

Rod *Picea*:

Picea orientalis f. *aureospicata* BEISSN. Forma s jehličím při rašení žlutavým, později zeleným. Jediný strom dosahuje v parku 7 m výšky. Byl vysazen kolem roku 1930 a získán ze školek Čs. dendrologické společnosti v Průhonicích.

Rod *Pinus*:

P. heldreichii var. *leucodermis* (ANT.) MARKGR. Varieta pocházející z pohoří severní Albánie, bulharských Pirin a italské Kalabrie. V parku rostou dva plodné stromy, pocházející z Průhonic.

P. pumila (PALL.) RGL. V parkové kultuře ve střední Evropě velmi vzácný druh. Původem z Asie, od Sibíře do Japonska, kde často tvoří až lesní hranici. V domovině dorůstá až 3 m výšky. V Československu jen ojediněle vysazován např. park v Průhonících a Uhřetěvesi (SVOBODA 1961). Výsadby v Jablunkově se dosud nepodařilo potvrdit, nejpravděpodobněji vyhynuly již před rokem 1939. Také v parku u LTŠ v Hranicích dnes druh již neroste. Mladé dřeviny byly vysazeny v r. 1961 v Krajském arboretu v Novém Dvoře u Opavy, kde ještě v roce 1952 rostl jeden starší exemplář. V parku v Bílé Lhotě je keř 1,5 m vysoký a 2 m široký, roste v částečném zástínu; dosud nebyl plodný.

Rod *Tsuga*:

T. canadensis f. *pendula* BEISSN. Převíslá forma druhu dorůstá v parku 3,5 m výšky. Patří v kraji k řídce pěstovaným (např. Nový Dvůr, Bruntál).

Kromě výše jmenovaných dřevin byly v letech 1926—38 vysazeny v parku podle záznamů o výsadbách ještě další vzácné druhy a formy, které buď uhynuly nebo byly v parku přemístěny. Tak např. *Cephalotaxus drupacea* S. et Z., *Picea koyamai* SHIRAS, *Sciadopitys verticillata* (THUNB.) S. et Z., *Thuja standishii* (GORD.) CARR., *Tsuga mertensiana* (BONG.) CARR. aj.

Dnes roste v parku na 90 druhů, variet a forem jehličnatých dřevin. Nejcennější taxony nepatří však jenom nahosemenným dřevinám. Také mnoho dřevin listnatých patří k velmi cenným, některé z nich dnes nerostou v celém kraji na jiném místě. I když park v Bílé Lhotě utrpěl v minulosti značné škody, jak v architektonické stavbě, tak i ztrátou mnoha cenných druhů — patří ještě dnes k nejbohatším sbírkám dřevin v našem kraji. V nejbližší době bude třeba aktivizovat všechny síly a možnosti k jeho ochraně i postupné úpravě.

KŘÍŽ Z. (1958): Krajské arboretum v Novém Dvoře u Opavy. Acta dendrologica československá I. Vydalo Slezské museum v Opavě.

KŘÍŽ Z. (1960): Rod *Thuja* L. a *Chamaecyparis* Spach v Krajském arboretu v Novém Dvoře u Opavy. Acta dendrologica československá II. — 1959—60. Vydalo KN v Ostravě.

SVOBODA A. (1961): Výzkum historicky, sortimentálně a umělecky cenných parků k zajištění trvalé hodnoty a matečného materiálu pro udržení světového sortimentu. Závěrečná zpráva o výzkumném úkolu. ČSAZV — Výzkumný ústav okrasného zahradnictví, Průhonice.

Riedlova dokumentace.

Sortimentační ceníky školkařských firem.

Václav Z ý k a

NEMOCI VZNIKLÉ ZMĚNAMI GEOCHEMICKÉHO PROSTŘEDÍ

V posledních desetiletích je velmi znepokojující prudký růst onemocnění chorobami, které možno nazvat chorobami civilizace, nebo lépe, chorobami porušené rovnováhy geochemického prostředí. Jednou z těchto chorob je rakovina, jejíž původ je převážnou většinou odborníků viděn v účinku některých organických sloučenin (sloučeniny izolované z kamenouhelného dehtu, atp.), respektive v účinku čistě fyzikálních procesů (ultrafialové záření, radioaktivita).

Je plně prokázán kancerogenní účinek prvků radioaktivních a produktů jejich rozpadu (Ra, Th, U, Pu, Sr⁹⁰ aj.). Kancerogenní účinek však mají i jiné prvky. Tak BAETJEROVÁ (1950) píše o případech rakoviny dýchacího traktu, které byly vyvolány sloučeninami chromu. Tentýž vliv chromu zjistili také MANCUSO a HUEPER (1951). Podobně nikl ovlivňuje vznik rakoviny dýchacích cest a plic (HUEPER, 1942; BARNETT, 1949). Kancerogenní účinek je přisuzován karbonylu niklu, Ni(CO)₄. Známý je rovněž vliv sloučenin arzenu z tohoto hlediska (HILL a spol.,

1949). Naproti tomu SNEGIREFF a LOMBARD (1951) dokazují, že úmrtnost dělníků na rakovinu v amerických metalurgických závodech, kde dochází ke značnému vystavení účinku sloučenin arzenu, není mimořádně zvýšená. Přesto však rakovina arzenem byla u pokusných zvířat vyvolána experimentálně. (Známa je rakovina, vyvolaná arzenovými barvivy i rudami; byla popsána v Anglii již v roce 1822.) Rakovina byla zjištěna též u osob, přicházejících do styku s asbestovým prachem. Její vznik je v tomto případě vysvětlován drážděním, vyvolaným mechanickým porušením plicní tkáně. Zdá se pravděpodobnější, že skutečnou příčinou bude Cr a Ni, které jsou v asbestu přítomné v množství do 0,1 procenta a v produktech jeho přeměn i ve větším množství.

Všeobecně se tedy ukazuje, že zvýšená množství kancerogenních složek, a to převážně anorganických, v prostředích s podstatně změněnou nebo narušenou geochemickou rovnováhou, má nesporný a značný vliv na zdravotní stav osob, které v těchto prostředích trvale sídlí nebo pracují. Tato skutečnost byla v nejposlednější době konstatována i na moskevské konferenci (červenec 1962), kde bylo poukázáno na to, že průmyslové prostředí má podstatný vliv na vznik rakoviny. To nikterak nepřekvapuje; neboť je známo, že všechny anorganické sloučeniny jsou více či méně toxické. V tomto případě tedy došlo k porušení „ochranného geochemického stínu“, jeho horní hranice.¹

Neméně zajímavé jsou však i případy opačné, totiž choroby vyvolané nedostatečným obsahem určitého prvku (respektive prvků) v geochemickém prostředí. Bohužel, víme mnohem více o účinku nadbytečného množství daného prvku (solí) na organismus, než o důsledcích nedostatečného množství. Tyto otázky však stále víc a více poutají pozornost odborníků. Nesmírně zajímavá je například skutečnost, že v Evropě velmi hojná rakovina žaludku je u Indonésanů řídkým jevem a naopak, u Indonésanů hojná rakovina jater je v Evropě poměrně vzácná. To nepochybně souvisí s rozdílností potravin. V této souvislosti pozornost zasluhují práce VOISINOVY (1961, 1962), poukazující na souvislost mezi obsahem mědi v půdách a výskytem rakoviny ve Walesu a Holandsku. V severních oblastech Walesu počet úmrtí na rakovinu žaludku je pětikrát vyšší, než v oblastech jižních. V některých příbřežních oblastech Holandska je počet úmrtí na rakovinu všeho druhu rovněž asi pětikrát vyšší než ve vnitrozemí. V těchto oblastech vyskytují se půdy s nedostatečným obsahem mědi. Třeba ovšem zdůraznit, že nedostatek mědi v půdách byl zde vyvolán sekundárně činností člověka, nesprávným obděláváním půdy. Dusíkatá hnojiva mají nepříznivý vliv na obsah mědi v půdách a tudíž i v rostlinách. Zvyšováním dávek dusíkatých hnojiv obsah Cu v půdách a rostlinách silně klesá; tento antagonismus mědi a dusíku vede k biologickému nedostatku mědi u pasoucích se zvířat. Normální obsah mědi v krevním séru je 0,65 mg/l; snížení je pro zvíře zdravotně závadné (sterilita, křehkost kostí, ataxie, vadná vlna atd.). Jaké následky má nedostatek mědi pro člověka, dosud nevíme. Voisinovy práce však ukazují, že tyto důsledky mohou být skutečně závažné.

Velký význam má však skutečnost, že poruchy výměny látkové, vyvolané u zvířat nedostatkem mědi v půdě (a tedy i v potravě), lze odstranit ročním přídavkem 7 kg rozpustné soli mědi (síranu například) na hektar. To neznamená nic jiného, než to, že se obsah mědi v půdní vrstvě 20 cm mocné zvýší o pouhopouhou milióntinu. Avšak každoroční přídavek této milióntiny má za následek zdravá zvířata na pastvinách. U kobaltu stačí dokonce přídavek jedné desetiny milióntého dílu (počítáno na půdu), aby byla vyléčena anemie pasoucích se zvířat.

Avšak tak „jednoduše“ nelze vždy napravit porušenou rovnováhu geochemického prostředí — „ochranný geochemický stín“. Tak například nadbytek vápníku způsobuje u půd s vysokým celkovým obsahem molybdenu vyšší asimilovatelnost tohoto prvku a důsledkem toho nepřímo složitými procesy vzniká nedostatek mědi. Tedy Mo je v tomto případě díky porušenému „ochrannému geochemickému stínu“ antagonistický mědi. A přesto oba prvky jsou pro zdraví organismů bez-

podmínečně nutné! VOISIN (cit.) uvádí ještě další zajímavý případ. Silné hnojení půdy draselnými hnojivy vyvolává prudký pokles obsahu hořčíku v krevním séru krav; jeho důsledkem jsou poruchy neuromuskulárního systému, úhyn zvířat na tak zvaný „pastvinářský tetanus“. Onemocnělé zvíře lze během několika minut uzdravit parenterálním vstříknutím hořečnaté soli. To svědčí o tom, že do půdy nelze dodávat jen draselná hnojiva, nýbrž spolu s nimi i patřičné dávky hořčíku. Existuje tedy v porušeném ochranném geochemickém stínu antagonismus draslíku a hořčíku (není bez zajímavosti, že v celé Evropě se stále hojněji vyskytují projevy nedostatku hořčíku u kulturních plodin).²

Není to plně prokázáno, ale jsou vědci, kteří se domnívají, že také rakovina je „větší hořčíku“, to znamená, že příčinou vzniku rakoviny jsou poruchy výměny látkové hořčíku. Na straně druhé však je prokázáno, že mnohé nervové choroby člověka přímo nebo nepřímo souvisí s poruchami výměny látkové hořčíku.

Ukázalo se také, že při léčbě jedné z nejnebezpečnějších chorob — thrombocy — vynikající výsledky skýtají injekce síranu hořečnatého, atd.)

Špatné obdělávání půd může vést k nedostatku manganu v půdě a rostlinách a důsledkem tohoto nedostatku je sterilita zvířat, poruchy kostí atd.

Až dosud byla v organismech zjištěna přítomnost asi 60 chemických prvků; patrně všechny mají v organismu určitou funkci nebo alespoň stimulační a krystalizační účinek. Všechny tyto prvky vyskytují se v hydrosféře (viz obr.).

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII			I	II	III	IV	V	VI	VII	O
1	H•																	He
2	Li•	Be•	B•											C•	N•	O•	F•	Ne
3	Na•	Mg•	Al•											Si•	P•	S•	Cl•	Ar
4	K•	Ca•	Sc•	Ti•	V•	Cr•	Mn•	Fe•	Co•	Ni•	Cu•	Zn•	Ga•	Ge•	As•	Se•	Br•	Kr
5	Rb•	Sr•	Y•	Zr•	Nb•	Mo•	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag•	Cd•	In•	Sn•	Sb•	Te•	I•	X
6	Cs•	Ba•	La•	Hf	Ta	W•	Re	Os	Ir	Pt•	Au•	Hg•	Tl•	Pb•	Bi•	Po	At	Rn
7	Fr	Ra•	Ac	Th•	Pa	U•	Np	Pu	Am	Cm								
					Ce•	Pr	Nd		Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tu	Yb	Lu

prvky zjištěné ve vodách ČSSR

bioelementy

prvky prokazatelného biologického významu

prvky zjištěné v organismech

prvky zjištěné v mořské vodě neb v mořských organismech

V předchozí práci (ZÝKA, 1962) poukázal jsem na nebezpečný účinek oproti přírodnímu geochemickému prostředí zvýšené koncentrace chemických prvků (jejich sloučenin). Není možné v krátké stati vyčerpat všechny znalosti a není to ani cílem. Práce však názorně ukázala, že dodání do organismu oproti normálnímu geochemickému prostředí podstatně zvýšené dávky určitého prvku (jeho solí), má za následek smrt. Avšak i mírnější zvýšení obsahu určitého prvku (jeho solí) v geochemickém prostředí, respektive dlouhodobé vystavení organismu tomuto obohacenému prostředí může mít (a ve většině případů i má) škodlivé účinky pro organismus. Zvýšením koncentrace určité látky (prvku, jeho sloučeniny) nad horní únosnou mez ochranného geochemického stínu dochází k jevům, které by bylo možno pokládat za paradoxní, kdyby ovšem ve svých důsledcích nebyly tak tragické (například silikosa dřevorubců v blízkosti některých průmyslových oblastí). Průmyslová toxikologie a pracovní lékařství nezná ani jedinou látku, jejíž podstatněji zvýšená koncentrace v geochemickém prostředí by nebyla škodlivá.

Existují však dva druhy změn „ochranného geochemického stínu života“: první, popisovaný ve výše zmíněné práci, je zvyšování koncentrace určité látky (určitých látek) nad horní hranici ochranného geochemického stínu. K tomu dochází hlavně průmyslovou činností člověka. Druhý směr je opačný — vede ke snižování obsahu chemických prvků (jejich solí) pod spodní hranici ochranného geochemického stínu. K tomu dochází převážně nesprávnou agrotechnickou úpravou zemědělské půdy. Oba druhy změn jsou pro organismy stejně škodlivé, avšak na člověka změny prvního druhu působí bezprostředně, kdežto změny druhého typu většinou teprve prostřednictvím rostlin a užitkového zvířectva.

Celá staletí obdělávané půdy jsou značně ochuzené některými chemickými prvky. Jednostranné umělé hnojení (draselná hnojiva, dusíkatá hnojiva) vede k poruchám rovnováhy chemických prvků v půdě, rostlinách, zvířatech a samozřejmě i k poruchám rovnováhy chemických prvků u člověka. Choroby vzniklé nedostatkem určitého prvku se pochopitelně nejdříve projeví na rostlinách, pak na zvířatech. Nejpozději se projeví u člověka. To proto, že člověk svoji potravu přijímá z různých oblastí s různou úrovní obsahu chemických prvků. To je také příčinou toho, že biologický hlad člověka po určitém prvku (prvcích) mnohdy uniká pozornosti, že naše znalosti o významu některých, hlavně stopových prvků pro člověka jsou nedostatečné. Bohužel, často teprve z pathologie veterinární soudíme na lidskou (srovnávací pathologie). V severním Skotsku je například hojně rozšířena obrna jehňat. Její příčiny byly vysvětlovány různě (virová choroba, atd.). Ze sedmi vědců, kteří ve Skotsku tuto chorobu studovali, čtyři onemocněli sklerosou multiplex. Převedením stád na pastviny s dostatečným obsahem Cu a Mg dochází k vrhům zdravých mláďat (onemocnění lze předejít též přidáváním prvků do zřídla budoucí matky). Choroba je prokazatelně vyvolávána nedostatkem mědi a hořčíku v půdách a tudíž i v rostlinách.

Je tedy bezpodmínečně nutné dát půdě to, co jí bylo sklizní vzato. Bohužel, zatím se půdě dodávají jen „hlavní prvky“ (K, P, N, Ca), avšak stále zřetelněji se jeví nutnost dodávání Mg, Mn, S a celé řady prvků stopových. Jde však o to, aby prvky byly dodávány ve formě pro rostliny asimilovatelné, to znamená, aby nedocházelo, jako například u mědi, při použití dusíkatých hnojiv k tvorbě neasimilovatelných komplexů, respektive komplexů lehce vyloužitelných. To znamená, že minerální látky musejí být půdě dodávány ve vhodné formě, ve správném množství a ve správném vzájemném poměru. Třeba mít na zřeteli, že obsah určitého stopového prvku v půdě, respektive přidávání prvku do půdy (mikro-hnojení) nemění její obsah tohoto prvku v rostlině, nýbrž může mít vliv i na úroveň obsahu jiných prvků v organismu (rostlinném i živočišném), ba dokonce že může měnit i složení samotné organické materie.

Změny „ochranného geochemického stínu“ jsou, zdá se, příčinou mnoha chorob, které možno označit za choroby geochemické. Mezi tyto choroby patří (mimo jiné)

rakovina, thrombosa, sklerosa multiplex, některé nervové choroby, atd. Jinými slovy, tyto choroby jsou způsobeny špatnou minerální výživou organismu zapříčiněnou porušením ochranným geochemickým stínem. V případě úmrtí na rakovinu polovina připadá na zažívací trakt — nepochybně zde hraje roli porušená rovnováha geochemického prostředí produkujícího potraviny. Větší část druhé poloviny úmrtí na rakovinu náleží traktu dýchacímu a plicím. Zde hraje roli v první řadě porušená rovnováha ovzduší, vyvolaná průmyslem.

V posledních desetiletích byla vyzkoušena celá řada kancerogenních sloučenin organických a byla dokonce dokázána jejich schopnost vyvolat zhoubné bujení. Ale nebylo dokázáno, zda rakovinné bujení vyvolávají tyto látky samy o sobě, jejich chemická podstata, či zda bujení je vyvoláno teprve jejich přeměnnými produkty, jejich spolupůsobením s bílkovinami organismu, případně za katalytického působení enzymů. Není bez zajímavosti (a zřejmě ani bez významu), že kamenouhelný a naftový dehet, kouř, létavé popílků atp., obsahují vedle celé řady stopových prvků též jisté množství Cr, Ni a As. Tyto prvky jsou ve zvýšeném množství přítomny také v tabákovém kouři (karbonyl niklu)? Zdá se, že prvotní podmínka zhoubného bujení je dána poruchou geochemického prostředí; zvýšený obsah některých prvků v organismu (Ni, Cr, As atd.) patrně způsobuje zesílení katalytického působení enzymů (kathepsinů) — teprve to je patrně vlastní příčinou zhoubného bujení. Otázkou ovšem zůstává, zda je k tomuto procesu vůbec třeba cizích, tzv. kancerogenních látek organického původu. Také tomuto typu chorob můžeme z větší části zamezit. Je k tomu ovšem třeba řady mimořádných opatření (lapačů kouře, létavých popílků, prachu všeho druhu, dokonalého větrání atp.).

Šedesát prvků, které hrají určitou roli v organismu, jejich nadbytek nebo nedostatek — to vše skýtá nekonečnou řadu kombinací. Jde pochopitelně o procesy nesmírně složité, avšak jejich poznání a zvládnutí znamená krok vpřed na cestě k odstranění chorob ze života lidí vůbec. Nejprve je ovšem třeba dokonalé chemické mapy dokonale zdravého člověka (ZÝKA 1961). K tomu je zapotřebí úzké spolupráce lékaře a geologa — geochemika. Nezmění-li se dnešní stav, poroste počet onemocnění chorobami vyvolanými poruchami geochemického ochranného stínu a nepochybně budou vyvolány i choroby nové. Všechny uvedené skutečnosti ukazují na nesmírně závažnou roli mikroelementů pro zdraví rostlin, zvířat i člověka. V plném rozsahu platí ABDERHALDENOVO tvrzení, že „stopy látek rozhodují o našem osudu“. Nestačí však přidávání stopových prvků do kombináčnických preparátů, což se stalo módou např. v USA. Je třeba vytvořit a uchovat pro život nejprůpříznivější geochemické prostředí; zdraví člověka je tohoto prostředí odrazem.

¹ Ochranný geochemický stín: pod tímto pojmem rozumím takové rozmezí chemického složení geochemického prostředí, které zaručuje nejvýhodnější podmínky pro zdraví rostlin, živočichů i člověka a samozřejmě i nejvýhodnější podmínky pro jejich další vývoj. Přesné složení takového prostředí není dosud stanoveno, domnívám se však, že jeho horní hranice by neměla podstatněji převyšovat hodnoty průměrného obsahu chemických prvků v lithosféře, hydrosféře a půdách. Spodní hranice tohoto ochranného stínu v žádném případě nesmí být porušena nepřítomností některého, pro organismy potřebného chemického prvku, neb poklesnutím jeho obsahu natolik, že by snížení obsahu mohlo vést k poruchám výměny látkové, atp.

² V přírodě existují přírodní, zásahem člověka nezpůsobené odchylky od nejprůpříznivějšího ochranného geochemického stínu. Jsou to oblasti některým prvkem (prvky) obohacené, neb naopak některým prvkem (prvky) chudé (Vinogradovovy biogeochemické provincie). V těchto provinciích vyskytují se specifické změny výměny látkové u rostlin, zvířat i člověka. Zatím bylo zjištěno, že jsou vyvolány nadbytkem, neb nedostatkem cca 36 prvků. Tyto přirozené oblasti nejsou obvykle příliš rozsáhlé a v této práci se jimi nemůžeme zabývat.

Literatura:

BAETJER A. M.: Pulmonary Carcinoma in Chromate Workers; Arch. Ind. Hyg. Occup. Med., 2, 1950. — BARNETT G. P.: Annual Report of Chief Inspector of Factories for the Year 1948; London 1949. — GREENSTEIN J.: Biochemistry of Cancer; New York 1947. — GRULL FR.: Chemické kancerogeny a otázka vzniku rakoviny; Věda a život, No 11, Brno 1959. — HILL A. B., PERRY K. aj.: Studies in the Incidence of Cancer in a Factory Handling Inorganic Compounds of Arsenic; Brit. Jour. Ind. Med., 5, 1948. — HUEPER W. C.: Occupational Tumors and Allied Diseases; 1942. — KOVALSKÝ V. V.: Fiziologická rola mikroelementov u živočichů; Mikroelementy v žitní rasti i živočichů; AN SSSR, Moskva 1952. — MANCUSO T. F., HUEPER W. C.: Occupational Cancer and other Health Hazards in a Chromate Plant; I., Ind. Med. and Surg., 20, 1951. — PETROV N. N.: Rukovodstvo po obščeji onkologii; Leningrad 1958. — SNEGIREFF L. S., LOMBARD O. M.: Arsenic and Cancer; Arch. Ing. Hyg. Occup. Med., 4, 1951. — ŠVÁB V.: Co víme o rakovině; Praha 1952. — SCHRÖDER R.: Beiträge zur Krebsforschung; Dresden 1958. — VINOGRADOV A. P.: Osnovnye zakonomernosti v raspredelenii mikroelementov mežu rasti i sredi; Mikroelementy v žitní rasti i živočichů; AN SSSR, Moskva 1952. — VOISIN A.: Schadet die Mineraldüngung, wenn sie richtig angewendet ist, der Gesundheit der Menschen?, Münchener Mediz. Wochenschrift, Jhrg. 103, Hf. 20, 21, 22, 1961. — VOISIN A.: Boden u. Stoffwechsel; Münchener Mediz. Wochenschrift, Jhrg. 104, Hf. 1, 2, 1962. — VOJNAR A. O.: Biologická rola mikroelementov v organizme živočichů i člověka; Moskva 1953. — ZÝKA V.: Minerální vody ČSSR; Osveta, Bratislava 1961. — ZÝKA V.: Jedovatost chemických prvků a sloučenin [Geochemická teorie toxicity]; Zprávy VÚ v Olomouci, No 103, 1962.

LES MALADIES, DONT L'ORIGINE EST TIRÉE DANS LES VARIATIONS D'UN MILIEU GEOCHIMIQUE.

[Résumé]

Depuis quelques dizaines d'années, on peut noter un grand accroissement des maladies, nommées „les maladies d'altération d'équilibre d'un milieu géochimique“. Il s'agit des maladies très périlleuses, p. ex. cancer, thrombose, sclérose multiple, et toutes les maladies nerveuses. On admet, que ces maladies sont provoquées d'une grande concentration de quelques éléments chimiques dans un milieu géochimique, ou bien de la diminution du contenu de quelques éléments dans la nourriture (de la fausse cultivation agrotechnique de la terre).

Il est sûr, que l'exubération cancerogène est provoquée par des éléments Ra, Th, U, Pn, Sr⁹⁰, Cr, Ni, As etc. L'origine de cancer, — on peut le chercher dans certains composants goudronneux d'houiller, d'asbeste, de cendre du tabac, ainsi que dans les produits, formés pendant le brûlement du naphte etc. Dans tous ces produits, on trouve: Cr, Ni, As. Il est encore possible que cette exubération pernicieuse est due à une altération équilibrée d'un milieu géochimique, tandis que le contenu le plus haut de quelques éléments chimiques dans l'organisme, qui provoque l'impression la plus grande, des enzymes, — est évidemment la cause principale d'exubération délétère. On doit se poser la question, si c'est nécessaire, — pour le procès d'exubération délétère — d'avoir un organisme avec des substances étrangères, nommées cancerogènes, d'origine organique. Il est possible, que l'exubération cancerogène est provoquée par d'autres éléments (resp. des substances d'origine organique), mais la cause principale reste toujours la rupture d'équilibre du milieu géochimique. Il est encore possible, que ce sont des défauts biologiques de quelques éléments (Cu, Mg), qui provoquent le cancer. Une très grande importance nous voyons dans 60 éléments chimiques, c'est à dire, une importance pour les organismes! Leur absence ou bien leur abondance présentent de nombreuses combinaisons. Il faut rappeler, que l'absence ainsi que l'abondance d'un élément déterminé dans le milieu géochimique ne présente pas seulement le changement de la sphère des éléments organiques, mais elle a une possibilité d'influencer le contenu d'autres éléments dans l'organisme et elle peut même présenter un crochet dans la position d'une matière organique. On a constaté, que la concentration élevée de n'importe quel élément chimique, présente des conséquences désastreuses, même mortelles (ZÝKA 1962). Les mêmes conséquences sont provoquées par l'absence ou par l'abondance de certains éléments chimiques.

En ajoutant des éléments, qui sont très nécessaires pour l'organisme, il faut faire attention extraordinaire au biopaires (K et Rb, Na et K, Ca et Sn, Zn et Cd), mais surtout à leur corrélation, la plus convenable. Il faut aussi faire une remarque d'antagonisme des éléments (Cu-Mo, Cu-Zn, Mg-Co)! On trouve, que l'étude de la signification de la corrélation des éléments, dont l'importance biologique est d'une haute portée dans l'état, dans lequel ils se trouvent dans la nature, — est bien grave.

L'importance des éléments tracés pour la santé des plants, des animaux et pour la santé humaine, n'est pas encore inappréciée. Il est inévitable de déterminer, de produire et de garder le milieu géochimique le plus convenable — pour la santé et pour le développement de toute la vie. Pour cela, il est très important d'avoir avant tout une carte chimique parfaite, d'un homme sain et sauf.

Vladimír Spáčil

JOSEF DOBROVSKÝ A DOLANY

Při převzetí archiválií dolanského farního úřadu Okresním archivem v Olomouci byl mezi spisovým materiálem nalezen jeden vzácný dokument — vlastnoruční list Josefa Dobrovského. I když tento list není v literatuře docela neznámý, přece s jeho správným a doslovným zněním se nesetkáme — pokud je mi známo — nikde. Domnívám se proto, že bude správné podat jeho přesné znění a přidat několik údajů k osvětlení okolností vzniku tohoto dopisu.

Adresátem Dobrovského listu byl dolanský farář Jan Volný,¹ bratr známého moravského topografa Řehoře Volného. Jan Volný se s Dobrovským znal velmi dlouho, již od dob svých studií v olomouckém generálním semináři, kde byl v roce 1790 jedním z posledních sedmnácti světských bohoslovců. Za Dobrovského rektorátu byl zde Volný prefektem a — jak se sám označoval — Dobrovského oblíbeným žákem.² Od roku 1792 působil Volný jako farář v Paskově, kde jej také Dobrovský v roce 1796 navštívil a spolu pak procestovali část Slezska a Valašska.³ Po uvolnění fary v Dolanech úmrtím Františka Poláška — o němž bude ještě podrobnější zmínka — byl Volný v březnu 1819 ustanoven dolanským farářem.

Pro důkladnější osvětlení příčiny odeslání Dobrovského listu je nutno se především seznámit s osobností Františka Poláška, kvůli němuž byl vlastně list odeslán.

Oblíbený kněz, vzdělaný muž a jeden z nejlepších osobních přátel Josefa Dobrovského, František Polášek, pocházel stejně jako Jan Volný z Příbora, kde se narodil 3. října 1754.⁴ Svá filosofická a pak theologická studia konal v Olomouci a později v Brně, kde byl pro své značné nadání a vlohy jmenován suplentem řečtiny a hermeneutiky Nového zákona ještě před svým vysvěcením na kněze. Z Brna přišel roku 1782 do Olomouce, kde po odchodu profesora Damiána Černého více než rok suploval řečtinu a hermeneutiku, než byl císařským rozhodnutím z 5. října 1783 jmenován řádným profesorem těchto předmětů s ročním platem 500 zl.⁵ Důležitým mezníkem byl pro něj rok 1788, kdy spolu s Josefem Dobrovským byl jmenován vicerektorem generálního semináře v Olomouci.⁶ Jejich spolupráce byla ta nejlepší a vyvinuly se z ní opravdu hluboké přátelské vztahy mezi oběma. Velkou Poláškovou zásluhou bylo, že v mnoha odchovancích hradištského generálního semináře vzbudil opravdové národní cítění; to dosvědčuje i Dobrovský, který též prohlásil, že Poláškově šlo v první řadě o dobro obecného lidu.⁷ Přesto, že Polášek náležel ke skupině tzv. rigoristů (skupina kněžstva na Moravě, stavějící se kriticky k reformám Josefa II.)⁸ — před čímž ho ve svém dopise Dobrovskému varoval dvorní rada Zippe — pro svou zásluhnou a obětavou práci se udržel ve svém úřadě až do zrušení generálního semináře v roce 1790.

Po tomto roce se cesty Dobrovského a Poláška rozcházejí: Dobrovský odešel do Prahy a Polášek nejprve vypomáhal v duchovní správě na farách v okolí

Olomouce, po čtyřech letech (1794) byl jmenován profesorem dogmatiky na olomouckém lyceu, kde se později stal i rektorem. Na lyceu měl značné pedagogické úspěchy, avšak jeho zdravotní stav jej donutil, aby roku 1803 opustil lyceum. V březnu téhož roku si podal žádost o faru v Dolanech, která mu byla hned 15. března 1803 za jeho zásluhy udělena. K získání této fary mu snad pomohla i přímluva Dobrovského.⁹ Ještě jako farář však suploval morálku a pastorálku a v srpnu 1816 byl dokonce jmenován ředitelem theologických studií na olomouckém lyceu. Dne 4. července 1818 František Polášek v Dolanech umírá, zanechav po sobě jako svou vědeckou pozůstalost deset knih vydaných tiskem a osm knih návrhů kázání.¹⁰

Podle BRANDLOVA názoru korespondence mezi Dobrovským, Poláškem a Volným jistě existovala. Avšak ani jemu se nepodařilo tyto dopisy prozkoumat,¹¹ a tak je pravděpodobné, že Dobrovského dopis Volnému je jediným svědectvím této korespondence. Jen poněkud nám do ní dovolují nahlédnout dopisy Jana Volného Josefu Jiřímu Meinertovi, v nichž se zmiňuje o písemných stycích s Dobrovským.¹² Právě jeden z těchto jeho dopisů se dotýká speciálně našeho listu Dobrovského Volnému, který zněl takto:

10. Oct. 1828 Klatoviae.

Charissime in Christo.

Veniam ad Te post tempus aliquod, suscitaturus virtute Dei Franciscum nostrum P.¹³ Fac ut omnia parata sint, ut mihi ad tumbam facilis sit accessus. Si me praevenire velis at possis, liceat Tibi.) Impellente spiritu haec scripsi.*

*Jos. Doubravsky
alias Dobrowsky
missionis ad re-
formandum orbem
praeffectus.*

**) Formula utendum sequenti: Surge, qui dormis, exsurge a mortuis et illuminabit Te Christus.*

/: 'ωρα εστ: /

Tento dopis byl nepochybně napsán pod vlivem duševní nemoci Dobrovského, která se u něj projevovala již delší dobu. Proto nás nepřekvapí vzrušená slova Volného v jeho dopise Meinertovi, kde mu ohlašuje, že dostal uvedený dopis: „*Unser geschätzter Slawischer Patriarch dürfte wieder im exaltierten Zustand sein; ... sonderbarer Inhalt!*“ V době odeslání dopisu však nemoc Dobrovského zřejmě dosáhla svého vrcholu a ve své choré mysli se vracel ke svým přátelům, především k příteli nejmilejšímu, Poláškově, a domníval se, že se mu podaří vzkřísit jej z mrtvých.¹⁴ S tímto dopisem Dobrovského nepochybně souvisí i list, odeslaný 14. října 1828 hraběnce Kesselstadtové, jejíž manžel před třemi měsíci zemřel, v němž jí psal: „*Jste-li ... schopna velikou obětí vzdát, má váš manžel z mrtvých vzkříšen býti. Jest se vám ohlásiti u mne, avšak ne dříve, nežli uslyšíte, že farář dolanský, několik let pochovaný, z mrtvých vstal.*“¹⁵

S úmyslem vzkřísit svého přítele vydal se Dobrovský přes Vídeň na cestu. Ve Vídni však vážně onemocněl, avšak svého úmyslu navštívit Dolany se nevzdal. Ještě 13. prosince 1828 psal Volnému z Vídne, že se chce 16. prosince vypravit do Brna „a odtamtud mne povede můj genius Olomoucí do Dolan.“¹⁶ Z Vídne skutečně do Brna odejel, avšak další jeho cestu přerušila smrt, která jej zde zastihla 6. ledna 1829.

Volný zapůjčil Dobrovského dopis Meinertovi, který z něj otiskl po Dobrovského smrti několik slov; z jím použitých výňatků a komentáře však vyplývá, jakoby Dobrovský chtěl v Dolanech pouze navštívit Poláškův hrob.¹⁷ Snad jeho formulace vyplývala z úcty k Dobrovskému. Na Volného žádost mu pak vrátil originál Dobrovského dopisu, který pak uložen do farního archivu zůstal zapomenut až do dnešních dnů.

- ¹ Narozen 24. 6. 1766 v Příboře jako syn Václava Volného a jeho manželky Barabary.
— Opis křestního listu. — Okresní archiv v Olomouci, fond FÚ Dolany, 118.
² LEMBERG Eugen, Briefe über Dobrowsky. ZVGDB 69, 1931, str. 242 sq.
³ BRANDL Vincenc, Život Josefa Dobrovského. Brno 1883, pozn. 3.
⁴ OA Olomouc, tamtéž.
⁵ OA Olomouc, tamtéž.
⁶ 15. 10. 1788. OA Olomouc, tamtéž.
⁷ NESPOR Václav, Dějiny olomoucké university. Olomouc 1947, str. 107.
⁸ BRANDL, 1. c., str. 54.
⁹ Více o tom u BRANDLA, 1. c., str. 95.
¹⁰ CINEK, K národnímu probuzení moravského dorostu kněžského. Olomouc 1934, str. 134.
¹¹ „Bohužel jsem se dopisů těch dopídit nemohl.“ — BRANDL, 1. c., str. 260.
¹² LEMBERG, 1. c.
¹³ Začáteční písmeno Polášková jména.
¹⁴ Myšlenkou vzkříšení mrtvých se Dobrovský zabýval již v roce 1801, kdy Cerronimu sdělil, že je možno najít prostředek proti smrti a dokonce se domníval, že zná prostředek, jak vzkřísit mrtvé. — BRANDL, 1. c., 106.
¹⁵ BRANDL, 1. c., 106.
¹⁶ Tamtéž.
¹⁷ Brünner Zeitung z 29. 7. 1829, č. 206.

K obrázkům na obálce:

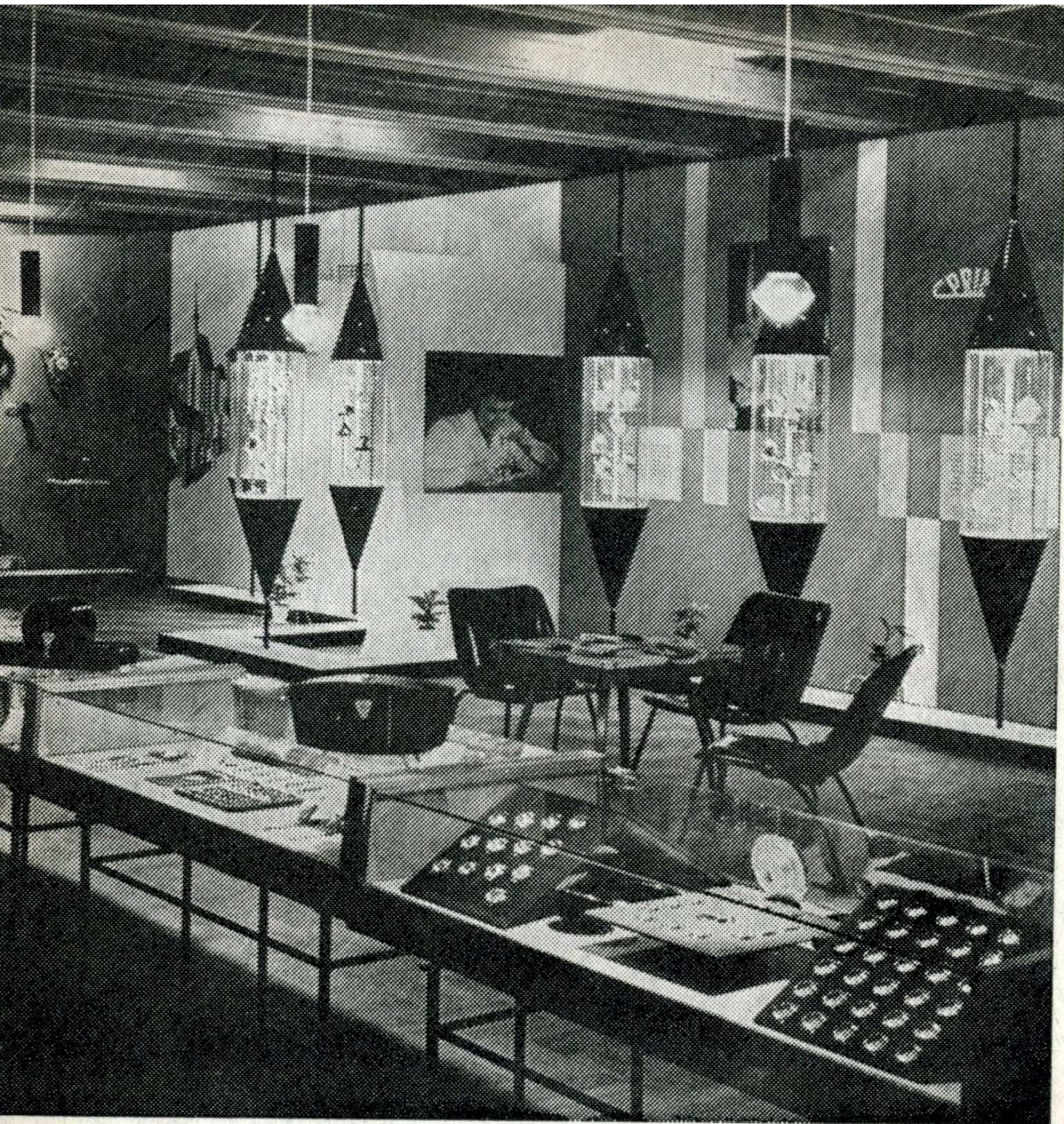
1. Předseda MěstNV v Olomouci F. Řeháček při ukládání dóz s památkami do knoflíku radniční věže v Olomouci dne 6. června 1962.
- 2.—3. Pamětní záznam Městského národního výboru v Olomouci u příležitosti uložení pamětních předmětů do věžního knoflíku na hrotnici radniční věže. Pergamen — 2 listy.
4. Pozdrav pionýrům roku 2.000 zaslaný kroužkem pionýrů-historiků při Vlastivědném ústavu v Olomouci.
(Snímky 1.—4. k článku Zd. Šprince.)
5. Z výstavy čs. hodinářského průmyslu, instalované v květnu—červnu t. r. ve Vlastivědném ústavu v Olomouci.

Všechny snímky J. J u r y š e k, Vlastivědný ústav Olomouc.

Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci, vydává VÚ Olomouc, nám. Republiky 6.
Řídí dr. Boh. Šula, grafická úprava Božena Bistřická. Tisknou Moravské tiskařské závody, n. p., závod 12, Olomouc, Lidická 15. Povoleno ONV OŠK v Olomouci.
Číslo 104 vyšlo v září 1962.

kult. 456/109-62-Šn.

T-07*21290

Kultura komunismu, která do sebe pojímá a která rozvíjí všechno nejlepší, co bylo vytvořeno světovou kulturou, je nový, nejvyšší stupeň v kulturním vývoji lidstva.

Z programu KSSS.